

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domni colectori.

Sumariu: Tipografi'a in Romani'a. — Lexicografi'a daco-romana. — Responsulu dlui A. Tincu datu la discursulu presidiale in adunarea generala dela Orastia Aug. 1884. — Disertatiune economica, a dlui I. Axentie Severu anuntiata la ad. gen. din Orastia Aug. 1884. — Pentru cultivarea botaniceii din tierile locuite de romani. — Napoleonu I. scrisu de elu insusi (din memoriile d-nei Remusat). — Lyss'a (turbarea vitelor). — Bibliografi'a.

Tipografi'a in Romani'a. *)

In Museulu Nationalu din Bucuresci se pastréza dóue Evangheliare slavone tiparite pe pergamentu cu unu luxu deosebitu. Ceea ce le dà o importantia speciala este faptulu, cà au intre ornamentele loru marc'a tieriei romanesce: vulturulu cu crucea in pliscu, si suntu tiparite „cu porunc'a lui *I. Basarab marele voevodu*“ in anulu 1514. Iata cum ni le descrie d. *Odobescu*, descoperitoriulu loru in mñastirea Bistriti'a.

„Unulu e tiparitu cu luxu, pe 37 coli in 8 de membrana velina (28 cent. inaltime si 20 cent. latime.) Frontiscipiciile decorative in capulu fie-carei Evanghelii, initialele ornate dela inceputulu capetelor, sunt colorate tóte de mãna cu auru, carminu si albastru, pe de-asupr'a cernelei negre cu care suntu imprimate aceste ornamente xilografice. Pentru cele bisericesci se obiceiuiá in vechime a se trage pe pergamentu, asemenea exemplare, pe cari apoi rubricatorii si miniaturistii (*rubricatores, miniatores*), cu totulu osebiti de tipografi, le ornau cu culori si cu poleieli. Dar unu lucru mai de mirare intru-acést'a editiune e, cà mai multe din ornamentele formate prin impleticirea unoru linii colorate pe unu fondu negru, portu la midiloculu motivului intr'unu micu càmpu de auru, vulturulu cu o cruce mare in pliscu, armele tieriei romanesce.

„Caracterele netede si frumosu desemnate, de o forma multu mai eleganta de càtu a celor ce se intrebuintéza astadi in tipografiile slavone, suntu de marimea a 20 puncte, adeca corespundu cu literile numite *text* in imprimeriile nóstre.

*) Monografi'a tipografiloru romanesce s'a scrisu si publicatu de càtra neuitatulu dr. med. et filos. Vasilie Popu in Sibiu 1838 si de atunci s'a retiparitu in unele diarie. Totu-si facemu locu si acestei schitie. Red. Trans.

„Celu-alaltu exemplariu, tiparitu numai cu negru si rosii (la initiale) pe hãrtie grósa, e fórté stricatu.“
Revis't'a romana 1861. p. 815—816.

Daca ar fi se admitemu opiniunea d-lui *Odobescu*, atunci au fostu tiparite aceste càrti, impreuna cu alt'a slavona din vremea lui Mihnea, chiar' aci in tiara, si adica in mñastirea Govora, unde o suta si mai bine de ani mai tãrdiu se infintiaza prim'a tipografie romanésca. Se póte inse se fi fostu tiparite tóte la Veneti'a, precum s'au tiparitu totu acolo si alte càrti din porunc'a Domnitoriloru Romani, chiar' cu o ornamentatiune aprópe analóga.

Mai trebuie observatu apoi pentru urmarirea celor d'intãiu tiparituru romane, cà regasimu *acelea-si* initiale in càrtile tiparite de diaconulu Coresi in Ses-Sebes si in Brasiovu de la 1575—1580, si nu numai in cele romanesce, ci si in cele slavone, ceea ce merita a fi deslusitu mai deaprópe. Form'a literiloru variaza, dar in *mineulu* slavonu tiparitu de Coresi la 1590, pe care credu cà l'am regasitu intre càrtile Mitropoliei din Tãrgoviste, se asémèna fórté multu cu cele din Veneti'a.

Neindoiosu inse este faptulu, cà se infintéza tipografi'a in modu definitivu in secolulu XVII, doveditu prin existenti'a càrtiloru ce au esitu din teascurile tipografice.

Miscarea reformatoria adusa de *I. Honterus* in Transilvani'a a avutu de resultatu multiple incercari de a introduce reformatiunea si intre Romani; de aci se nascu primele traduceri in limb'a romana. Principiulu fundamentalu alu Reformei era de a influentia prin limb'a proprie asupr'a poporului, emancipandu-lu de limb'a latina, sau slavona, adica de limbele considerate cá sfinte si exclusivu intrebuintiate in slujb'a bisericésca. Vorbindu poporului in limb'a lui, erá mai usioru a introduce in acele càrti dogmele reformei. Intr'adeveru s'au si tiparitu in Transilvani'a unu Catechismu de felulu acést'a, pe lângã Psaltirea, Cazanii si cele d'intãiu doue càrti din Pentateuch: Genesis si Exodus.

In contr'a acestor tendentii se convoca la 1636 unu sinodu la Iasi, pentru ca se le desradecineze, la care congressu a luat parte si *Petru Moghila*, mitropolitulu de Chievu. Acest'a daru Mitropolitulu *Varlaamu* litere cirilice si unelte tipografice, ast-feliu se infintia tipografi'a domnesca sau cea „de la Trei Ierarchi,“ ast-feliu supranumita dupa locul unde se afla. Cea d'inta carte esita din teascurile acestei tipografii, este *Cazani'a* lui *Varlaamu*, unu in folio de preste 500 foi, forte frumosa ca executiune si tipariu, avendu doue felii de litere kirilice, cicero si garmondu, care cicero mai ca nu se mai intrebuintiaza dupa aceea. In genere sunt textele evangelice tiparite cu cicero, er' talculu, sau *Cazani'a* cu literile mai merunte.

Totu cam acela-si soiu de litere intalnimu in tipografi'a din *Govor'a*, ridicata de *Mateiu Basarabu*, in care tipari *Meletie Machedoneanulu*, la 1640 „*Pravil'a sfintiloru Apostoli.*“ Fara indoiala au fostu si aci acelea-si consideratiuni dogmatice si religiose, cari au indemnatu pe *Mateiu Basarabu*, se infintieze tipografii in tiar'a romanésca.

Afara de acesta doveda ce o avemu in *Moldov'a*, este si caracterulu cartiloru tiparite in *Romani'a*, care ne arata scopulu principalu, pentru care s'au infintiati tipografii. Tipografi'a sta exclusivu sub stapanirea bisericiei si i slujeste exclusivu. Se tiparescu carti bisericesci, *Cazanii*, *Liturgii*; vietiele santiloru, *Ceaslovu*, *Bibli'a*, *Evangelii'a*, *Psaltirea* si pe langa asestea si pravile, unde putemu observa unu feliu de rivalitate intre *Mateiu Basarabu* si *Vasile Lupu*; de aci unu paralelism in publicari.

Dupa tipografi'a dela *Govor'a*, care precum se vede n'a tinutu multu, caci nu s'a tiparitu aci de catu *Pravil'a mica*, si „*Cazani'a pe Duminicile anului*“ (1642), se tiparesce o carte la *Campulungu* totu in acelasi anu; apoi era-si o cazanie la monastirea *Dealului* langa *Targoviste*, unde se tipari la 1652 „*Pravil'a cea mare,*“ de aproape 800 pagini, coprindiendu dreptulu civilu si dreptulu canonicu.

In Iasi se tiparira asemenea „7 taine“ (1645), si „*Pravil'a lui Vasile Lupu*“ (1646). Se vede ca puçinu dupa aceea se stricasera literile si Mitropolitulu *Dositeiu* comandà alte litere totu din *Rusi'a*, pentru trimiterea caror'a multiamesce lui *Ioachim* patriarchulu *Moscului*, si ridica „tipografi'a Mitropoliei“, care tiene pana astadi.

De atunci se introduce in tipariulu romanescu o slova merunta, care se aduce curèndu dupa aceea si la *Bucuresci* si *Snagov*, cele doue tipografii, infintiate un'a la 1675 de *Duca Voda*, er' cea-lalta la 1694 de *Anthim Ivireanulu*. Acea de *Bucuresci* este tipografi'a mitropoliei, care a trecut prin multe peripetii, candu parasita de totu, si aproape se se risipésca, candu era-si inflorindu pana acum in zilele nostre. Cartea de frunte tiparita aci, si cu acele litere merunte este „*Bibli'a*, adica *Dumnezeesca scriptur'a a legeri vechi si a legeri noua.*“

S'au mai tiparitu si alte carti: precum *Margaritulu* lui *Zlataust*, *Evangelii'a* grecesce si romanésece si altele.

La inflorirea cea mai mare a ajunsu art'a tipografica in tiar'a *Romanésca* sub indemnulu marelui *Anthimu Ivireanu*. Acest'a din calugaru ajunsu la stepen'a cea inalta de mitropolitu alu *Ungro-Vlachiei* si neobositu a lucratu ori si unde era, in *Targoviste*, in *Snagov*, in *Bucuresci* si *Ramnicu*, atatu pentru radicare de tipografii catu si pentru latirea culturai si a literaturai romane. Alaturea cu mitropolitulu *Dositeiu* din *Moldov'a*, care si densulu ca si *Anthimu* scria si tiparia in multe limbi, represinta apogeulu desvoltarei literare din secolulu XVII. Vieti'a laborioasa si mortea tragica a lui *Anthimu* ar' merit'a se fie studiate cu totu dinadinsulu!

Pe langa aceste tipografii, in cari, precum am pomenitu, se tipariau si carti slavone, grecesci si chiar' arabe, mai infintia episcopulu *Mitrofanu* (1691) o tipografie la *Buzeu*, unde se tipari *Pravoslarnic'a marturisire*. Dar' acea tipografie se desfintia indata dupa mortea lui (1702).

Mai norocosa a fostu tipografi'a de la *Ramnicu*, infintiata de *Anthimu Ivireanulu* la 1705, care sustinuta de episcopi luminati, urmasii lui *Anthimu*, a tinutu pana la 1787. Decatu si acest'a la 1813 se desfintia.

Tote acestea tipografii din secolulu XVIII, cu puçine esceptiuni, au parasitu form'a merunta si au adoptatu liter'a veche mai grasa si mai compacta. Numai pentru carti cu unu formatu mai micu, cum e de pilda *Ceaslovulu* de la 1745 tiparitu in *Ramnicu*, s'a pastratu acelu formatu de litere.

Alta tipografie a familiei *Vacaresciloru* a existatu in *Bucuresci* la 1742, care si ea nu tinu multu.

Cum se intemplase cu doue sute de ani indaratu, asia vine si acum'a, dela sfarsitul secolului XVIII o impulsione noua din *Transilvani'a*. *Samuelu Clain*, *Sincai*, *Petru Maioru* si altii incepu a se ocupa intr'unu mod scientific de originea neamului romanescu si de limb'a romana. Acea miscare intelectuala se pregatesce si acolo incetulu cu incetulu si se manifesta mai alesu prin productiuni literare de unu caracteru esteticu si literariu, deosebindu-se de celu exclusivu religiosu alu veacului trecut. Acum incepu a se tipari si poesii, gramatici, etc. si teascurile tipografice din *Vien'a*, *Sibiu*, *Blaju*, apoi si *Pest'a*, asortate cu litere cirilice, scotu carti romanesci. Caracterulu litereloru devine mai elegantu, se subtiaza si se desvolta intr'o varietate interesanta.

In un'a se deosebesce inse acesta epoca tipografica, de cea vechie: ca acum a ajunsu o arta mecanica, de care se ocupa numai mesterii speciali, pe candu mai inainte erau insisi **Episcopii si metropolitii setiari**. Atuncea era *arta nobila*, acum este unulu din factorii economiei nationale.

Pe la 1800 se infintia tipografi'a cea mare de la *Neamtulu*, care a pastratu vechi'a traditiune tipografica atatu in form'a litereloru catu si in modulu de a tipari. Dar' s'au introdusu si inovatiuni destulu de insem-

nate, între altele se întrebuintă xylografi merunte pentru împodobirea textului. *Mitropolitulu Grigorie*, care, înainte de a ajunge mitropolitu eră staretu în mănăstirea Neamtiului, a adus la București o sumă de ast'felu de xylografi, lucră de *P. Symeonu* la 1819, și le-a întrebuintiatu că podobe în jurulu textului, și la începutulu capitoloru ale unui Acahisteriu tipăritu în București la 1823. În tipografi'a Neamtiului, adi parasita de totu, s'a tipăritu unu numeru forte însemnatu de cărți, dintre carii acele făcute sub îngrijirea *mitropolitulu Veniamin* alu Modovei, se distingă și prin frumsetie și esactitatea limbii.

În București se înființă la 1818 tipografi'a „*privilegiata*” de către *Raducanu Clinceanu* și *Dimitrie Topliceanu*, care tipografie se mai supranumi de *la cismeau'a Mavrogheni*, care înse nu tînu multu. Aci se tipări *pravil'a lui Caragea*.

Multu mai importantă a devenit tipografi'a fundată de *Eliade* la 1830, care servi în primul rang la tipărirea de cărți didactice, *Curierulu romanu* și *publicari oficiale*; apoi cea de la *St. Sav'a* înființată s'au reînființiatu pe la 1835.

O schimbare mare în form'a literelor se făcu prin venirea lui *Carcalechi* la București. Tipografi'a cirilică din Viena, unde tipărise *Vacarescu* gramatic'a sa (1774), apoi *Molnar* (1788), eră în posesiunea lui *Kurzbeke*. De la dînsulu trecu pe la 1793 în stăpînirea lui *St. Novacovici*, care o vîndu k. tipografi a Universității din Pest'a, unde aparura în cursu de 40 de ani multe cărți române, între altele și *Lexiconulu* în patru limbi, de *P. Maioru* și alți. Aci eră mai tîrziu *Z. Carcalechi* tipografulu cărților române și de aci a venit la București, unde unindu-se cu *Valbaum* și *Pencovici*, înființă la 1834 o nouă tipografie. Form'a literelor se asemăna înse mai multu cu cele din tipografi'a *Bart*, apoi de *Closius* din Sibiu, decătu cu cele elegante din Pest'a și Viena.

Vine acum'a epoc'a reformei, în care literele cirilice sunt înlocuite încetulu cu încetulu prin litere corespunzătoare latine. Acestu progresu se pôte usioru constata, mai alesu în revistele de pe atuncea, așa în *Curierulu* de ambe secse, alu lui *Eliad*, în *Magazinulu istoricu* alu lui *Laurianu* și *Balcescu*, unde unu volumu nu mai eră întocmai așa tipăritu că celu-alaltu. Pînă tîrziu s'au mantînutu literele chirilice și chiar' frumoșe în tipografi'a lui *Antonu Panu*, care 'și tipăria și singuru lucrările sale, și pe lînga acest'a și alte cărți mai alesu bisericesci.

De atunci a luat art'a tipografiei unu avîntu puternicu la noi în țera, diecimi de tipografi lucră în tôte unghiurile țerei la desteptarea și desvoltarea poporulu, fiindu mijlocitoriulu celu mai puternicu între gîndu și faptu, aducîndu și respîndindu curentulu literariu și culturalu.

(Natiunea Nr. 635.)

Dr. M. Gaster:

Lexicografi'a daco-romana.

În lun'a acestă Septembrie se împlinescu diece ani, de cîndu fost'a societatea academică dela București vîdiendu terminatu operatulu de probă întreprinsu de către doi membri ai sei *A. T. Laurianu* și *Ioanu Maximu*, ajutati numai la vre-o siese litere de către alți doi, a denumit din sinulu seu o comisiune cu însărcinarea, că se ia la reviziune acelu dictionariu, se scotă din cartile vechi tôte cuvintele căte nu se cuprîndu în trînsulu și se le intercaledie; totu așa se făca și cu alte cuvinte, care se afla în gur'a poporulu românescu din tôte țerile locuite de elu, recunoscute de românesci, era după aceea sè se apuce de o redactare nouă a dictionariulu în numele corpulu academicu.

Unii membri din acea comisiune au și începutu a lucra în anul urmatoriu 1875, alți înse distrasi cu totulu dela studiulu liniscitu, care prin funcțiuni publice, care prin misiuni diplomatice, alți că deputati ori senatori, n'au fostu în stare se lucre la acea întreprindere, ori-că au lucratu în resortulu altei secțiuni. Într'aceea evenimentele politice și mai apoi cele bellice apasau totu mai multu asup'r'a spiritelor așa, că în data după spargerea războiulu dintre Serbi și Turci în 1876 s'a pututu aplica și în Romani'a cunoscut'a sententia: *Inter arma silent musae*, — cu atătu mai virtosu apoi în anii 1877—8 pînă la congresulu dela Berlinu.

În a. 1879 societatea academică se prefăcu în *Academia*, cu statute noue, după modelulu altor academi și se declară de corp pus sub protecțiunea statulu României. Atunci fu reînnoită și comisiunea lexicografică, înse totu fără vre-unu rezultat practicu, din care cauza au urmatu și interpelari în sesiunile generale. Restulu se pôte afla în analile academiei publicate dela 1880 încôce. Acelea amanari și întărdieri se potu esplica usioru mai alesu din două împregiurari: marimea și greutatea extraordinară a problemei, apoi prea pucîn'a aplecare a filologilor de a se ocupa îndănsu și per eminentiam cu lexicografi'a.

Făcî cu acea stare a lucrurilor, regele Carolu I. veni la ide'a de a îndemna Elu însuși pe literatori la lucrarea dictionariulu și a face spre acelu scopu din scutul'a sa dotățiunea anuală de căte 6000 lei noi. Actele respective s'au publicatu în Aprilu și Maiu prin mai multe diare și în analile academiei pe 1884. Dn. Hasdeu însărcinatu cu lucrarea, a compus înainte de tôte unu cestiionariu, cărele dacă trebuie se se vîdia publicatu în vreunu organu literariu, apoi acelu nu pôte se lipsesca în nici unu casu din acesta alu asociațiunei transilvane, care este chiamată în prim'a linia în puterea statutelor sale a cultiva limb'a și literatur'a română în tôte ramurile sale, prin urmăre și în lexicographia, ceea ce ar' fi bine se nu pîrda din vedere literatii nostri și se ne punem cu totii din tôte partile pe cultivarea și înăvătirea limbii, cu știință, cu zel și devotamentu mai mare decătu s'a întemplat acestă pînă acum'a.

Spre a se întielege si mai bine importantia Cestionariului, vomu permite aci numai cuventulu cu care presedintele onorariu, adeca regele deschidendu sesiunea anuala academica pe an. 1884, totuodata a si facutu dotatiunea susu memorata; dupa acel'a va urma raportulu dlui Hasdeu si vastulu seu cestionariu. Red.

Discursulu regelui.

„Avendu onorulu de a fi membri ai acestei adunari, Regin'a si eu venimu tot-deaun'a cu bucurie in mijloculu D.-vostre, spre a ascultá discutiile scientifiche, pe cari le urmarimu cu unu interesu neincetatu. Si cum póte se fie altfelu, cându lucrarile de capetenie ale Academiei sunt istori'a si limb'a, temeliele existentiei nóstre nationale? Tiér'a datoresce astadi Academiei unu síru de documente istorice, ascunse pâna acum, si cari au fostu scóse din intunerecu prin ostenelele neobosite ale membriloru ei, respândindu astfelu o nóua lumina asupra trecutulu neamulu romanescu. Nu mai puçinu inse trebue se ne ocupamu si de viitoriu... de limb'a nóstra, care s'a pastratu neatinsa in câmpiile roditóre ale Dunarii, in plaiurile maretie ale Carpatiloru, aceste tînuturi incântátorie, descrise cu maestrie si in o limba asia de curata de poetulu nostru popularu V. Alexandri. Ce sarcina mai dulce póte avé Academi'a, decâtu a luá sub paz'a s'a acésta limba vechie, pe care poporulu o întielege si iubesc? Mantinemu dar' aceste frumóse expresiuni intrebuintiate de strabuni, si nu ne tememu de cuvintele cari au capetatu de veacuri inpamântenirea.

„*Superflua non nocent.*“

„Ce limba are noroculu de a dispune de patru cuvinte pentru o insusire, care trebue se fie mândri'a fierului poporu, care trebue se fie scrisa pe steagulu fierului armate: voinicie, vitejie, bravura, eroismu? se ne ferimu inse de o imbelsugare de expresiuni moderne, care nepunendu o stavila la timpu, va instrainá poporulu limb'a s'a.

„Am fostu indemnatu a rostí aceste câteva cuvinte prin dragostea care am pentru frumós'a si bogat'a limba romana si fiindu incredintiatu, cá dorinti'a mea — in drasnescu a dice si a Academiei — nu va remânea unu *pium desiderium*.

„Supunu dar la chipzuél'a d.-vostre, daca nu ar' fi folositoriu de a face unu felu de *Etymologicum magnum Romaniae*, contienendu tóte cuvintele vechi, cari altmintrelea voru fi perdute pentru generatiunile viitóre.

„*Verba volant, scripta manent.*“

„Spre a spriginí acésta întreprindere, pentru care patru, cincí, siese ani voru fi trebuinciosi, punu in fier care anu modest'a suma de siese mii de lei la dispositi'a Academiei.

„Intr'adeveru, lucrarea acést'a este fórte intinsa, póte chiar nemárginita; se ne amintimu inse cuvintele lui Horatiu: *Est modus in rebus, sunt certi denique fines*, si sum convinsu, cá oper'a Academiei care-si va ridicá sie-si unu monumentu neperitoriu, va fi incoronata de o isbânda fericita.“

Raportulu lui B. P. Hasdeu.

„Chibzuindu asupr'a dotatiunii Maiestatii Sale, Academii'a Romana a binevoitu a-mi incredintia mie indeplinirea augustei dorintie si a primí totodata urmatoriulu prospectu, pe care me crediusemu datoriu a ilu supune spre aprobare.

„Lucrarea, carea se va esecutá din dotatiunea M. S. Regelui, nu va avé in vedere anume limb'a romana literara de astadi, ci mai alesu limb'a cea vechie si graiulu actualu alu poporulu cu divergintiele sale dialectale.“

Pentru limb'a cea veche voru servi ca fântáne:

1. Texturile vechi romane tiparite si manuscrite.
2. Cuvinte sau locutiuni romane de prin vechile documente scrise slavonesce sau in alta limba straina;
3. Actele vechi publicate sau inedite, scrise romanesce;
4. Vechile dictionare si glosare romane manuscrite.

Pentru graiulu actualu alu poporulu cu divergintiele sale dialectale voru servi cá fântáne:

1. Scriitorii moderni fórte populari, precum Alexandri, Costachi Negruzzi, Antonu Pan etc. si unii scriitori de pe la inceputulu secolului.
2. Dictionarele si vocabularele romane, mai alesu acelea din prim'a jumetate a secolului, dar' tóte cernute prin escluderea neologismeloru.
3. Poesiile poporane, dicetórele, locutiunile proverbiale etc. publicate sau inedite.
4. Archaisme si provincialisme adunate de-a dreptulu din gur'a poporulu, intru câtu graiulu viu conserva pâna astadi, elemente disparute din limb'a literara.
5. Terminologi'a tehnica vulgara din istori'a naturala si din viéti'a industriala.

Pentru inavutirea ultimeloru dóue rubrice, a patr'a si a cincea, se voru consultá invetiatorii satesci, preotii si alte persóne de prin sate, din tóte provinciile locuite de Romani, càror'a li se va adresá unu cestionariu ad-hoc, tiparitu intr'unu mare numeru de exemplare sub titlulu de: *Dotatiunea Carolu I. Programa pentru adunarea dateloru privitóre la limb'a romana*. Responsurile la acestu cestionariu, dupa-ce voru fi utilizate, se voru depune in originalu in archiv'a Academiei.

Stabilita pe aceste base, lucrarea va dá dupa putintia pentru fie-care cuventu pe lângu traducerea sensului generalu in limb'a latina sau in cea franceza, urmátórele rubrice:

- a) Formarea cea mai respândita si formele dialectale vechi si noi;
- b) Diferitele acceptiuni cu citarea exemplorulu din fântánele indicate mai susu.
- c) Filiatiunile istorico-etimologice.

Spre a fi inlesnitu in sarcin'a curata materiala, autorulu, avendu o neaperata trebuintia de celu puçinu trei tineri cari se lucreze sub directiunea sa, primindu o modesta retributiune, guvernulu va fi rugatu din partea Academiei se iea cu acestu scopu o mèsura ce va crede de cuviintia.

Opera întreaga urmându a fi terminata în intervalu de 6 ani, în fie-care anu autorulu va prezentá Academiei o parte din lucrare, însoçita de unu raportu despre mersulu ei ulterioru. Tiparirea definitivá se va puté incepe în sesiunea generalá din anulu 1885, dupa-ce Academia va fi luatú cunoscintia de unu specimenu alu operei.

Gràbindu-me acum, cu o óra înainte, a da la lumina „Cestionariulu“, despre care vorbesce prospectulu, 'mi permitu a trage atentiunea corespondentiloru mei asupr'a urmatóreloru puncte:

1. A nu respunde la tóte cestiunile, ci numai la acelea, în privinti'a càror'a corespondentulu e în deplina cunoscintia de cauza.

2. A areta totu-deaun'a cu precisiune localitatea, în care se întrebuintiéza cuvèntulu.

3. A însoçi fie-care vorba' de câte-va frase în cari ea figuréza, pentru a se poté întielege ast'feliu mai bine sensulu cuvèntului sau deosebitele lui sensuri în gur'a poporului.

4. A transcrie vorbele si frasele càtu se póte mai foneticu, adeca întocmai asia cum le rostesce poporulu.

5. Rèspunsurile sè se adreseze: d-lui B. P. Hasdeu, la Bucuresci.

Cestionariulu.

1. În ce cuvinte anume poporulu de acolo rostesce curatu pe *a* celu neaccentatu, fàra a-lu trece în *ă*, buna-óra *malaiu*, ér nu *mălaiu* si altele?

2. În ce se cuprinde pe acolo, în chipulu de a rosti alu poporului, deosebirea între sonurile *ă* si *î* sau *â*?

3. Cari suntu cuvintele unde se aude mai bine sonulu *î*?

4. Se dice óre: *sară*, *fată*, *masă* etc., ori *seară*, *feată*, *measă* si altele.

5. Suntu óre cuvinte, în cari poporulu rostesce curatu pe *o* celu neaccentuatu, fàra a-lu trece în *u*, buna-óra *dormimiu* pentru *durmimiu*, *Românu* pentru *Rumânu* etc.

6. Se dice óre *umblu* ori *înblu*? *unghiu* ori *înghiu*? sau cum alt'feliu se dice?

7. Suntu óre cuvinte, în cari *ni* nu s'a muiatu în *î*, precum *ântântu* pentru *ântătu*, *cunîu* pentru *cătu*, *stranîu* pentru *strătu*, *călcăntu* pentru *călcătu* etc.?

8. Suntu óre cuvinte, în cari *li* nu s'a muiatu în *î*, precum *talîu* pentru *tătu*, *fulîu* pentru *fuîu*, *lăepure* pentru *iepure*, *ureclîe* pentru *urechîe* si altele?

9. Se audu óre pe acolo în chipulu de a rosti alu poporului vocale lungi, adeca *a* lungitu *aa*, *o* ca *oo* etc.?

10. Se întempla óre, cá poporulu se rostésca întregu pe *u* dela sfirsitulú unui cuvèntu fàra articulu, precum *omu* în locu de *om*, s'au la verburi ca *facu* în locu de *fac* etc.?

11. Nu cumv'a se rostesce câte odata întregu *i* dela sfirsitulú cuvèntului, buna óra *oameni* pentru *oamenî*, *faci* pentru *facî* etc.?

12. Se dice óre *cuvinte*, *mente*, *mormente*, *vene*, *mene* etc. în locu de *cuvinte*, *minte*, *morminte*, *vine*, *mine*?

13. Diftongulu *oa* se rostesce elu curatu, adeca asia cá sè se audia de o potriva *o* si *a*, ori se aude mai multu numai un'a din ele, si care anume?

14. Diftongulu *ea* se rostesce elu asia, cá sè se audia bine *e* si *a*, ori se aude mai multu cá *ia*.

15. Suntu óre cuvinte, în cari poporulu rostesce *e* s'au *ea* acolo, unde limb'a nóstra literara de astadi pune pe simplulu *e*, d. ex. *plăceare* pentru *plăcere*, *lege* pentru *lege*, *mearge* pentru *merge* etc.

16. Suntu óre cuvinte, în cari se rostesce simplulu *e* acolo unde limb'a nóstra literara de astadi pune pe *ea*, d. e. *șese* pentru *șeșe*, *vre* (voiesce) pentru *vrea*, si altele?

17. Ce alte particularitati, straine limbei nóstre literare de astadi, se observa în privinti'a vocaleloru în graiulu poporului de acolo?

18. Poporulu de acolo cunósce elu numai sonulu *z*? ori cá deosebesce pe *z* de *dz*?

19. *Z* în *Dumnezeu* se rostesce elu totu asia cá *z* în *praznicu*, ori alt'feliu cumva?

20. Cari suntu anume cuvinte, unde se aude *dz* în locu de *z*?

21. Poporulu de acolo rostesce elu óre pe *r* în doue feliuri, deosebindu adeca pe unu *r* virtosu, ceva cá *rr*, de unu *r* móle?

22. În cari cuvinte anume se aude *rr*?

23. Poporulu de acolo preface elu óre pe *f* în *h*, d. e. *hie* pentru *fie*, *hîer* pentru *fier*, *hîerbe* pentru *fierbe* etc.?

24. Suntu óre cuvinte, în cari *fie* sau *fi* nu se preface nici-odata în *hie* sau *hi*?

25. Sonurile *fie* s'au *fi* nu se rostescu óre cá *ș* sau chiar' cá *ci*, buna-óra *șer* sau *cer* pentru *fier*?

26. În ce cuvinte face poporulu de acolo pe *v* în *h*, d. e. *hulpe* pentru *vulpe*, *răhnire* pentru *răvnire* etc.?

27. Sciti óre cuvinte, în cari *h* se preface în *v*?

28. Poporulu de acolo nu rostesce elu óre de o potriva, fàra a simti deosebirea de sonuri *fie* si *hie* sau *vulpe* si *hulpe*?

29. În ce cuvinte poporulu preface pe *v* în *g*, d. e. *ghiu* în locu de *viu*, *ghine* pentru *vine*, etc.?

30. Nu se rostesce óre *jiu* s'au chiar' *giu* pentru *viu*, si altele asemenea?

31. Unu *v* la începutulu cuvèntului nu pere elu câte-odata, rostindu-se buna-óra *in* în locu de *vin*?

32. În cuvintele *steaua*, *dina*, *reana* etc. nu se aude óre *va* pentru *ua*, adeca *steava*, *điva* si altele?

33. Deosebesce óre bine poporulu de acolo pe *j* de *gi*, ori cá le pune un'a în locu de alt'a, dicèndu de exemplu *giur* pentru *jur* sau *jinere* pentru *ginere*?

34. Poporulu de acolo rostesce elu óre pe *bi* cá *ghi*, de pilda *ghine* pentru *bine*, *cerghi* pentru *cerbi*, *corghî* pentru *corbi* etc.?

35. Poporulu de acolo rostesce elu pe *pi* cá *ki*, de exemplu *kieptu* în locu de *pieptu*, *kicioru* în locu de *picioru* si altele?

36. Nu cumva se rostesce chiar' *ceptu* sau *ci-cioru* in locu de *pieptu* si *picioru*?

37. Cum se rostesce pluralulu dela *lupu* si dela *popa*, adeca: *lupi*, *luki*, *lupki*, *lupci* sau alt'feliu?

38. *Mie* si *mielu* cum óre se rostescu, adeca: *nie*, *nielu* ori *mnie*, *mnielu*, sau cum alt'feliu?

39. Poporulu de acolo rostesce elu in acelasi chipu *mie* (1000) si *mie* (pentru mine) in frasa: „mi-a datu o mie de lei?”

40. In ce cuvinte poporulu de acolo preface pe *n* intre vocale in *r*, buna-óra *píra* in *pína* si altele?

41. In ce cuvinte poporulu de acolo preface pe *r* in *n*, bunaóra *fanina* pentru *farina* etc.?

42. Poporulu de acolo nu amesteca óre pe *j* cu *ş*, intrebuintiandu pe un'a in locu de alt'a?

43. Nu amesteca óre pe *s* cu *z*?

44. Nu amesteca óre pe *ci* cu *gi*?

45. Cari sunt exemplele de tóte aceste schimbări de consóne in gur'a poporului, si de alte schimbări de aceea-si fire, ce se mai observa pe acolo?

46. Rostesce poporulu pe acolo *fluerariu* ori *flue-raru*, *mâncatoriu* ori *mâncatoru*, *ajutoriu* ori *ajutoru*, *cuptoriu* ori *cuptoru*, si alte vorbe de ast'feliu?

47. Are poporulu pe acolo obiceiulu de a dice: *l-amu vediutu-lu*, *te-au batutu-te*, *i-am datu-i*, *ne-am întâlnitu-ne*, *le-au aretatu-le* — cu pronumele repetitu? ori dice numai: *l-amu vediutu*, *i-am datu*, *ne-amu întâlnitu* etc.?

48. Are poporulu obiceiulu de a dice: ómenii *merge*, copii *dórmne*, muierile *tace*, in locu de: ómenii *merg*, copii *dorm*, muierile *tac*?

49. Dice poporulu pe acolo *mànile*, *mànile*, *mànurile*, ori intr'altfelu? se intrebuintieza numai o formă? si care? ori se intrebuintieza mai multe si anume cari?

50. Cari sunt cuvintele puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute privitóre la clima, adeca la érna, primavara, vara, tómnă, zapada, ghiatia, poleiu, arsítia etc.?

51. Cari sunt cuvintele, puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, privitóre la positiunea locurilor, bunaóra la:

mare, noianu, toiu, ríu, paríu etc.

munte, movila, magura, dílma, gruiu etc.?

codru, padure, radiu etc.?

stanu, lespede, stínca, cársie etc.?

vale, vagauna, grópa, visuina etc.?

52. Cari sunt pe acolo numirile locale cele mai neobiciñuite pe aiuri, si cumu ísi explica sau cumu tal-macesce poporulu acele anumiri?

53. Cari sunt cuvintele puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, privitóre la minerale, adeca: *pétra*, *bolovanu*, *contrótia*, *auru*, *argintu*, *feru*, *cositoru*, *plumbu*, *pacura*, etc.?

54. Cari sunt metaforele, figurele sau asemenarile luate de poporn din lumea minerala, adeca; ce felu de lucruri sau de insusiri se asemenéza cu aurulu, ce felu cu argintulu, cu ferulu etc. si cu ce cuvinte anume?

55. Cari sunt cuvintele, puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, privitóre la vegetatiune, adeca

partile arborului sau plantei un'a câte un'a, crescerea plantei etc.?

56. Cari sunt numirile cele mai neobiciñuite pe aiuri ale arborilor selbatici; stejaru, fagu, ulmu, mes-técanu, arinu, bradu etc.?

57. Cari sunt numirile cele mai neobiciñuite pe aiuri ale arborilor roditori; peru, meru, prunu si altele?

58. Cari sunt pe acolo diferitele numiri de struguri, cu descrierea pe câtu se póte mai pe largu a fie-carei varietati?

59. Cari sunt pe acolo cuvintele privitóre la viie si la lucrarea ei sau la culesu?

60. Cari sunt pe acolo numirile feluriteloru vinuri si cele privitóre la colórea vinului, la gustulu lui, la taria etc.?

61. Cari sunt pe acolo numirile feluriteloru grâne: grâu, orzu, ovesu, etc. si daca sunt vre-unele numiri neobiciñuite pe aiuri?

62. Cari sunt pe acolo numirile, puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, ale legumeloru: bobu, mazere, fasole etc.?

63. Sunt pe acolo numiri de arbori, de plante, de grâne sau de legume, cari se intrebuintiaza si pe aiuri in tiara, daru cu unu altu intielesu?

64. Cari sunt pe acolo, intr'unu numeru pe câtu se póte mai mare si cu o descriere pe câtu se póte mai lamurita, numirile diferiteloru buruieni, ierburi si flori?

65. Cari sunt metaforele, figurile sau asemenarile luate de poporu din lumea vegetala, adeca: ce felu de lucruri sau insusiri se asemenéza cu arborulu cutare, cu flórea cutare, cu buruén'a cutare etc.?

66. Cari sunt pe acolo numirile, puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, ale feluriteloru fiare si dobitóce?

67. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a calului: felurile lui, vârst'a lui, colórea si altele?

68. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a bou-lui si a vaciei: felurile, vârst'a, colórea si altele?

69. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a berbecelui si óiei: felurile, vârst'a, colórea si altele?

70. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a caprei si porcului: felurile lor, vârsta, colórea si altele?

71. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a cãnelui: felurile, vârsta, colórea si altele?

72. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a pisice?

73. Cumu se numescu pe acolo deosebitele feluri de sióreci:

74. Cumu se numescu pe acolo deosebitele feluri de vermi?

75. Cumu se numescu pe acolo deosebitele feluri de insecte?

76. Cari sunt pe acolo cuvintele despre gâscă, ratia, lebeda, porumbelu sau turturica, cocosiu si gaina si altele?

77. Cari sunt pe acolo cuvintele privitóre la albina si la crescerea albineloru?

78. Cari suntu pe acolo cuvintele despre ursu, lupu, vulpe, cerbu sau ciuta si caprióra, vidra, iepure, veveritia, etc.?

79. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la vulturu, uliu, coroiu, sioimu si alte paseri rapitoare de acestu felu?

80. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la bufnitia sau cucuvae?

81. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la corbu si cióra?

82. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la mierla, sturzu, ciocarlia, rundunica, vrabie, cucu, potârniche etc.?

83. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la coru si la barza sau cocostarc?

84. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la brósca si felurile ei, la ariciu, la viezure etc.?

85. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la sioparla cu felurile ei si la sierpi cu felurile lor?

86. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la melcu sau culbecu, la scoica, la racu, la paiangenu, la omida, fluturu, lacusta, grieru, furnica, lipitoare etc.?

87. Cari suntu pe acolo, numirile feluritoru pesci?

88. Cari suntu metaforele, figurele sau asemenarile luate de poporu din lumea animala, adeca: ce felu de lucruri sau insusiri se asemenéza cu fiar'a cutare sau cu dobitoculu cutare?

89. Cumu se chiama pe acolo sonulu sau glasulu ce scotu feluritele fiare sau dobitoce, bunaóra boulu muge, ratia micaesce si asia mai incolo pentru tote animalele, in privinti'a carora se afla in poporu câte o vorba deosebita?

90. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la venatore?

91. Cari suntu tîpetele sau strigatele ce obicînescu venatorii, fie in privinti'a venatului, fie in a câniloru de venatu?

92. Ce felu de nume se dà pe acolo câniloru de venatu?

93. Cari suntu pe acolo cuvintele in privinti'a pescariei?

94. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la ciobanie, bunaóra felurile de locuintia ciobanésca, uneltele obicînuite de către ciobanu, vorbe despre pasiune, despre brânzeturi si lapturi cu felurile lor si cu chipulu de ale face etc.?

95. Ce felu de numi dau ciobanii viteloru, cá se le deosebésca un'a de alt'a?

96. Ce felu de numiri se da pe acolo câniloru ciobanesci?

97. Ce deosebire facu ciobanii intre unu dulau, unu mosocu sau unu altfelu de cãne de stãna?

98. Cumu impartiescu ciobanii ziu'a si cumu se chiama la ei fie-care parte a zilei?

99. Cari suntu metaforele, figurele sau asemenarile intrebuintiate de catra ciobani in privinti'a deosebiteloru lucruri sau insusiri?

100. Au óre ciobanii cuvinte, pe cari nu le intrebuintéza ceialalti sateni?

101. Cari suntu pe acolo cuvintele, puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscuté, privitoare la plugarie?

102. Cum se numescu deosebitele feluri de câmpu lucratu si nelucratu?

103. Cum se numescu deosebitele unelte sau scule de plugarie?

104. Cum se numescu, una câte una deosebitele parti ale plugului?

105. Cum se numescu, una câte una, deosebitele parti ale carutiei?

106. Cum se numescu, una câte una deosebitele parti ale mórei?

107. Cum se numescu deosebitele mestesiuguri sau meserii cunoscuté pe la tíera?

108. Cum se numescu uneltele de dulgherie, materialulu si apucaturile la lucru ale dulgherilor?

109. Cum se numescu uneltele de ferarie, materialulu si apucaturile la lucru ale ferarului?

110. Cum se numescu uneltele de zidarie, materialulu si apucaturile la lucru ale zidarului?

111. Cum se chiama deosebitele feluri de tiesaturi tieranesci, covóra, pãnzaturi etc.?

112. Cum se chiama deosebitele unelte de torsu, tiesutu si cusutu?

113. Cari suntu pe acolo cuvintele, puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscuté, privitoare la plutire, precum luntre, vãsla etc.?

114. Cum se chiama deosebitele arme, cu cari se servescu sateni?

115. Ce felu de cuvinte s'au pastratu pintre sateni despre armele obicînuite la Romani in trecutu?

116. Cari sunt pe acolo cuvintele, puçinu intrebuintiate pe aiuri sau necunoscuté, privitoare la ale casei, precumu la: zidu, coperisiu, pórtã, ferestre, vatra, beciu, curte sau ograda, putiu, patu, scaune sau lavitie, mese óle, etc.

117. Óre se intrebuintéza acela-si cuvèntu, cându este vorba, cà mánanca o fiéra sau unu dobitocu, ori cà alt'feliu se numesce máncaarea de omu si alt'feliu máncaarea de animalu?

118. Cari suntu pe acolo, una câte una, numirile haineloru la sateni, fie barbatesci, fie femeiesci?

119. Cari suntu pe acolo numirile podóbeloru femeiesci, precumu: salba, bratiari, inele etc.?

120. Cari suntu pe acolo numirile mai deosebite ale máncariloru?

121. Cari suntu pe acolo numirile deosebite ale beuturiloru?

122. Cari suntu cuvintele privitoare la inrudire, adeca despre parinti, frati, veri, si alte rude, trupesci si sufletesci?

123. Cari sunt cuvintele privitoare la casatorie, începèndu dela logodna pãna la sevèrsirea nuntei?

124. Ce felu de juraminte intrebuintéza poporulu de acolo?

125. Ce feliu de ocari intrebuintieza poporul de acolo.

126. Ce feliu de jocuri copilaresci, cu cuvintele privitoare la ele, cunoște poporul pe acolo?

127. Cum se numesc vasele pentru gătirea bucatelor, pentru punerea lor la masa și pentru ducerea lor în câmpu?

128. Cari sunt pe acolo cuvintele cu privire la gătirea bucatelor și la totu ce se ține de acést'a?

129. Cum se numesc deosebitele felii de cântece, ce le cânta poporul pe acolo?

130. Cari sunt pe acolo cuvintele privitoare la jocul de cărți?

131. Ce feliu de dantiuri, cu cuvintele privitoare la ele, cunoște poporul pe acolo?

132. Cum se numesc pe acolo deosebitele instrumente de musica, cu părțile fie-cărui'a?

133. Cari sunt pe acolo cuvintele privitoare la inmormentare?

134. Face poporul vre-o deosebire între sufletu de om și sufletu de dobitocu, și cum se numesc a parte fie-care din ele?

135. Este ore vre-unu cuvântu deosebitu, cându se vorbește de mórte de om și unu cuvântu deosebitu, cându se vorbește despre mórte de dobitocu, buna-óra: omulu móre și dobitoculu cienesce?

136. Cari sunt credințele poporului în privinti'a cugetului, a mintii, a gândirii etc.?

137. Cum întielege poporul frumosulu, și cari sunt, după parerea lui lucrurile cele mai frumoșe în lume?

138. Care este parerea poporului în privinti'a stelor, despre natur'a lor, scopulu etc.?

139. Cum se chiama la popor, un'a câte un'a, deosebitele stele, și ce se dîce despre fie-care din ele?

140. Cum se chiama partea cea albicioșă a cerului de nópte, pe care unii o numesc calea lui Troianu, și ce se povestesc despre ea?

141. Cum privește poporul eclips'a ori întunecarea sórelui sau a lunei, și ce povestesc despre acést'a?

142. Ce sunt vircolacii după credinti'a poporului și cum se mai chiama?

143. Cum întielege poporul asia numitul diochiu și ce povestesc în acést'a privintia?

144. Ce feliu de dîni și dîne cunoște poporul, cum îi numesc pe toti unulu câte unulu și ce povestesc despre ei?

145. Ce se povestesc despre dîn'a Cosânzan'a s'au Sânzan'a și ce altu nume i se mai dà?

146. Cunoște ore poporul vre-o dina cu numele de „Film'a“?

147. La nunti sau în alte întemplări cânta ore despre „Lad'a“ și „Man'a“, și ce sunt acestea?

148. Ce povestesc poporul despre Dragaic'a?

149. Ce povestesc poporul despre Strigoi sau Strigóie și despre Stafie, și prin ce se deosebesc aceste fîntie unele de altele?

150. Ce povestesc poporul despre draculu și cum îl descrie?

151. Ce povestesc poporul despre Ursite și cum le mai numesc?

152. Ce povestesc poporul despre Iele sau Dinsele și despre Iezme și cum le mai numesc?

153. Ce povestesc poporul despre Joimarić'a și cum o mai numesc?

154. Ce credințe și obiceiuri are poporul în privinti'a dilei sântului Ioanu Botezatoriulu?

155. Ce este Papalug'a s'au Paparud'a și cu ce feliu de obiceiuri e insotita?

156. Ce povestesc poporul despre Sburatoru și cum îl mai numesc?

157. Cunoște ore poporul de acolo vre-unu obicei sau vre-o credință cu numele de Turca sau Tiurca?

158. Ce este Brezai'a?

159. Ce sunt Borbósele?

160. Cum se petrecu pe acolo Colindele?

161. Ce povestesc poporul despre Pricoliciu sau Tricoliciu și cum 'lu mai numesc?

162. Ce însemnate au în basmele și credințele de acolo Smeii și Balaurii și cum sunt descriși de către popor?

163. Poporul de acolo povestesc elu ceva despre „Ómenii rosii“, și ce anume?

164. Ce obiceiuri sunt pe acolo în privinti'a vrajilor?

165. Cari sunt pe acolo cuvintele în privinti'a bólelor de om?

166. Cari sunt pe acolo cuvintele în privinti'a bólelor de vite?

167. Care este după parerea poporului de acolo, pricin'a frigurilor, a epilepsiei, a colerei, a ciumei etc.?

168. Cum povestesc poporul de acolo despre sântulu Petru?

169. Cum povestesc poporul de acolo despre sântulu Ilie?

170. Ce alți sfinți sunt mai socotiti de către popor și pentru ce anume sunt mai socotiti?

171. Cum impartiesc poporul diu'a și nóptea, necunoscendu impartirea precisă în ore și ceasuri?

172. Dacă pe acolo diu'a dintâiu a fie-cării lune nu pórta o numire deosebită, buna-óra: *Sânvasi'a lui Fauru, a lui Martisioru* etc.

173. Ce dîce poporul despre fie-care di a sèptemanei, adeva le socotesce pe tóte de o potrivă, ori face între ele vre-o deosebire?

174. Ce povestesc poporul despre Sânt'a Miercuri, Sânt'a Joi, Sânt'a Vineri, Sânt'a Dumineca etc.?

175. Ce feliu de dobitóce sau paseri socotesce poporul de acolo că mai plăcute lui Dumnedieu?

176. Sunt ore locuri, ape, paduri, movile sau altcev'a, pe cari poporul le privește că sfințe?

177. Poporul privește elu ore că sfinți pe Sórele și pe Lun'a?

178. Ce suntu dupa parerea poporului pe acolo, Zorila si Murgila?

179. Este óre pe acolo vre-unu blastemu cu pomenirea Dunarii, buna-óra bata-te Dunarea! sau alt'feliu cumva?

180. Cari suntu prejudecatile poporului de acolo in privinti'a vèntului?

181. Cum se numescu deosebitele vènturi?

182. Cunosce óre poporulu de acolo nescaiva rugaciuni afara de cele bisericesci?

183. Cum 'si esplica poporulu caderea steleloru?

184. Ce intielege poporulu prin facti — punerea cutitului si darea de argintu viu?

185. Ce este si cum se face legarea sau deslegarea plóiei?

186. Ce este Mam'a padurii?

187. Ce este Ciuric'a si ce sunt Circovii?

188. Ce credintia si ce obiceiuri are poporulu asupr'a anului nou, a bobotezii, a lasatului de secu?

189. De ce scotu babele ochii la sfintii zugraviti pe biserica?

190. Ce suntu paserile cu cioculu de focu?

191. Ce este vèntulu turbatu?

192. Ce intielege poporulu prin tóca din ceru?

193. Ce crede poporulu despre curcubeu?

194. Ce este rodulu pamèntului?

195. Ce e mánicatórea?

196. Ce e foculu lui Sàn-Medru?

197. Ce e iérb'a fiareloru?

198. Ce sunt pocindeii si colacerii?

199. Ce e ceasorniculu casei?

200. Ce credintia are poporulu despre Raiu si despre Iadu?

201. Ce intielege poporulu cându dice: „pe celaltu terímu?“

202. Ce intielege cu Craiu-nou?

203. Cum 'si esplica poporulu esirea cu plinu, — esirea cu secu?

204. Ce este spiridusiulu?

205. Ce sunt càpcàunii sau càtcàunii si cum alt'feliu se mai chiama?

206. Ce crede poporulu despre Vremea de apoi?

Respunsulu

domnului Dr. Avramu Tincu datu la discursulu presidiale in adunarea generala dela Orascie August 1884.

Onorata adunare! 23 de ani au trecut dela infiintierea asociatiunei si Oresti'a n'a fostu fericita a vedea pe acei óspeti ai asociatiunei, cari ca membrii acesteia ostenescu din indepartare spre a conlucra pentru prosperarea acesteia institutiuni menite pentru inflorirea literaturii romàne si inaintarea poporului romànu in cultura. Causale ca in unu sfru de atàti ani adunarea gene-

nerala a asociatiunei nòstre nu este nici a fostu, ca aici nu aru fi locul potrivit spre a se tinea o atare adunare, ci e cu totul alta si inca dupa modest'a mea parere imbucuratóre si adeca: adunările generali ale asociatiunei nòstre s'au facutu asia de placute, încàtu asociatiunea nu are lipsa a îngriji unde se-si tina adunarea generala in anulu viitoru, ci are a alege totudéuna dintre mai multe invitari cari incurgu din mai multe parti. Multi dintre promovatorii causei asociatiunei nòstre vinu din indepartare spre a mijloci, ca adunarea generala viitóre sè se tina in loculu, respective in apropierea acelu locu, de unde au venitu respectivii membrii spre a-si validità aceeasi dorintia. Motivulu pentru care ati ostenitu domniloru din indepartare a asista la acésta adunare e acel'a: ca toti suntemu patrunchi de necesitatea a luminá pe bietulu poporu. In acésta privintia avemu numai o parere, si numai in privinti'a aceea diferimu, cà unde e lipsa mai mare si càtu sè se intrebuintieze spre unu scopu sau altulu de cultura.

Noi Orastienii ne simtimu tare fericiti vedendu unu numeru de óspeti asia de respectabile in mijloculu nostru, spre a conlucra cu totii la prosperarea acesteia institutiuni de cultura a poporului romànu. Pentru ostene'l'a si alte jertfe ce ati adusu Dloru in interesulu asociatiunei nòstre, ve primimu cu bratiele deschise si ve dicemu fratiloru: bine ati venitu!

Dr. Tincu.

Dissertatiune economica.

a domnului Ioanu Axentie Severu anuntiatu la adunarea generala din Orastie in Augustu 1884.

Lipsele, neajunsurile si necasurile nòstre le-a definitu óre-càndu unu barbatu micu de statura, dara mare la factura alu nostru: unu legionu. Mare invetiatu si fórtu genialu ar' fi omulu, care clasificandu-le ar' putea se ne arate si convinga prin graiulu sau cu condeiulu seu, care e lips'a, care e neajunsulu si necasulu celu mai mare? Lips'a de scoli cum s'ar' cadea, lips'a de locasiuri ddiiesci, adeca de biserici in care se nu le fie rusine chiar' si la preoti a rogá si invocá numele lui Ddieu, éra laicii mai luminati se nu se téma cà tènèndu sierbitiulu Ddieescu se surpa preste ei; lips'a de preoti si invetiatori luminati, patrunchi de chiamarea loru carii se pasca, se îngrijésca si se-si puna sufletulu pentru turm'a incredintiata loru, cari nu sunt numai rei agronomi. Lips'a de locuintie mai luminóse, mai sanatóse; lips'a de notari si primari mai morali, carii se tiena cu comunele care-i alegu si i-i platescu, ne pasandu-le prea multu de grati'a celor'a càroru sierbescu; — lips'a de vestmente mai potrivite, mai lànóse, mai calduróse, cum purtáu mosi de stramosii, cojóce albe, màndre si çurate, care tînu câte 20—30 de ani, éra nu „laibere“ venete, prin care-ti esu cotele in 5—6 luni, prea multu unu anu; lips'a de o intielegere mai buna noi intre noi si de-a nu ne càciuli pentru fie-care nimi-

curi. Éca On. Adunare atâtea lipse si asiu mai putea insirá pâna de séra totu de acestea, déca tempulu nostru nu ar' fi restrinsu si marginitu.

Cu tóte acestea, eu nu ve voiu vorbi de nici-un'a din acestea, ci me voiu indestulá daca fie-care din Dvóstra cându si cându ve veti aduce aminte de vorbele mele si veti face unu micu studiu din ele; asia voiu trece la lips'a pe care eu o socotescu si o tînu asta-data, precum o-am tînutu totu-deaun'a de cea mai mare; éra aceea este lips'a? gâciti: de lucrarea pãmèntului de acum inainte mai bene, mai rationalu decátu pâna acum. Este o lipsa intreita, lips'a de economia in casa, afara din casa si la càmpu. Voiu lasá de asta-data ne-discutate aceste 2 ramuri si voiu trece la alu treilea, adeca la economia seu mai bine agronomia. Nu pociu inse cá se nu insemnu, cà romanii, mai cu séma cei din vechile comitate feudali, fostii díleri si iobagi cu beutur'a loru de vinarsu si cu pred'a si risip'a ce o facu cu bucatele, cu pómele, cu puii, cu gainile si cu ouale loru pentru acést'a beutura, cu imbracamintele lui cele pócite, cióreci albi de casa, dara laibere jidovesci de Pest'a, pelarii de písla, cu tiundra (sumanu) sura, au ajunsu de compatimirea nóstra, de risulu si batjocur'a celoru la carii cara si ducu pe vinarsu totu ce au si dela carii cumpara sdrentiele cu cari se impotionescu. Aici credu eu cà e la loculu seu canteculu: Cine dracu-a mai vèdiutu, ciocarlia cu rochia, siórece cu palaria. Ei bine! ómeni buni, déca vi s'a uritu de portulu stramosiescu, largu, bogatu si caldurosu, sau de celu mai de vara, mai subtire, dara lucratu de femeile vóstre si spalatu; daca credeti, cà nu mai respunde recerintieloru timpului de astadi si ve mai placu postavurile cele putrede si mucede ale fabricantiloru straini mai totu evrei; déca e mai pretiuitu, mai pre susu, mai nobilu, mai galantu decátu cojoculu celu albu si màndru, chindesitu cu flori si coloru nationali, apoi schimbati-ve d'intr'odata, cá se nu fiti ciocárlii, si eu ve spunu inainte cu tóta securitatea, cà de nu ve veti întórce la portulu nostru stramosiescu voi tieranii, voi talp'a tieriei, apoi nu preste multu, precum a urmatu cojóceloru laiberele, asia voru urma lai-bereloru bluzele de canepa mestecata cu bumbacu asia, încátu se nu mai ajungeti nici voi nici copii vostrii a mai pune pre trupulu vostru o hainisióra de lana, chiar' nici obiél'a in opinca.

Dara 'mi respundeti: Hei Dnule, mare esti, puçinu pricepi: Unu laiberu ilu iau cu 7, 8, 12 fl., unu cojocu inse costa 20, 30 fl. Asia e, dar' unu cojocelu numai càtu unu laiberu de scurtu, càtu consta copii? Apoi cine nu are potere cá se cumpere cojocelu, se póрте tiundra, síuba sau ori ce alta, cumu au purtatu mosi de mosii lui; sau daca a coprinu si pre tieranime mani'a ori furi'a modeloru, faca'si laibere din panura tiesuta de nevestele si surorile loru, cumu facu cei din Sasime. — Éra daca cineva cum se afirma fara cuventu, nu mai póте traí fara a bea vinarsu, cu Ddieu; venza bucatele, puii si vitele si se bea pre bani, cà pre legea mea, totu va esí mai bine la socotéla.

Acumu agronomia. Cumu s'a lucratu pamentulu pana acumu, sciu cu totii, fiindu-ca puçini voru fi intre noi, cari se nu fi tienutu nici odata de córnele plugului, lucru de care pana la Imperatulul Iosef II care insusi a tînutu, „la multi le erá rusine si care la stramosii nostri era mare onóre, *ab aratro ad dictaturam vocavit*. Cum se lucra acumu, vedemu cu totii. Cum ar trebui se-lu lucramu, ne areta si invetia multime de carti voluminóse, scrise in tóte limbele; vedemu chiaru cu ochii nostri practisanduse de unii proprietari mai luminati, cari au avutu atáta tarie de sufletu de a rumpe cu trecutul si a inbratiosia sistem'a nóua. Dintre acesti *rari nantes in gurgite vasto* credu a fi eu, si déca veti benevoi a me ascultá, ve voiu descoperi cu tóta sinceritatea experientiele si pracs'a mea.

Se dice si se dice cu dereptu, cà nimene nu vede pragulu de desuptu pâna nu se lovesce cu capulu de celu de-asupr'a.

Acestu lucru mi se întempla si mie si se va întempla si la altii, cari la vorb'a si indemnulu meu séu dela sine insusi voru incerca se faca reforme, se schimbe sisteme aici, pentru-ca nice un'a reforma nu se póте face dintru-una data, ci si aci càta se aiba dreptu proverbiulu „*errando discimus*”; asia dara Onorata adunare avem de a face cu trecutul pana la 1848, cu presentulu sau trecutul de atunci pana acumu si cu venitoriului agronomiei.

Pana la 1848 mai in tóta tier'a era impartitu hotarulu fie-carui satu in 3 parti, 1 ogoru, 1 granatie, 1 cucuruziste, sau pre unele locuri ogoru, granatie si cucuruziste, ad. in a III parte se semine totu cucuruza, éra cele II totu numai granatie. Si un'a si alt'a sistema a fostu buna si practica si eu o recomendu: cá unde numai se póте, se se mai tiena, éca pentru-ce. Pãmèntulu nostru in Transilvani'a e cá farin'a de secara sau grànu curatu. Se-mi faca cinev'a mie pâne buna din aceste farini numai mestecandu farin'a cu apa fara a le framèntá pâna asuda grind'a si atunci voiu crede si eu la toti profetii si sfatosii, carii intr'unu glasu condamna sistemele vechi. Éca ce-i trebue pãmèntului nostru: calcare de vite, bataturi, unu feliu de framèntare cá la aluatu. Nu e destulu se gunoimu, se aramu, se seminamu si se grapamu; trebue se si calcàmu, se batucimu. Si cá se ve convingu de aceea, iertatime se ve spunu unu esemplu chiar' din viéti'a tatalui meu dela Fràua quondam scaunulu Mediasului. Tata-meu avea unu pãmèntu „Unghiu-Hevesiului,” in care déca nu trecea vitele satului de 3, 4 ori crucisiiu preste elu, nu producea nimica sau fórte puçinu si reu; éra déca se facea, acést'a producea cele mai bune bucate. Vedeti dara Dloru, cà eu din copilaria am crescutu cu convictiunea acést'a, cà pãmèntulu nostru este cá farin'a; déca vremu se avemu recolta buna, trebue se-lu calcamu si fragmentamu, intocmai cum se frementa aluatulu.

Pre cei ce nu voru fi voindu se crédia cele ce spu-seiu eu, i-i ducu la càmpu, unde voru voi, la orasiu, la Vinerea, la Miercurea, la Cinade, Berginu, Mediasiu, Seghisióra si le voiu aratá, cà pre unde a fostu o cale

laterală preste unu pamèntu înainte de aratura si seminatura, suntu bucate' mai bune cu multu decâtu pe unde nu fù cale si calcatura. I-i mai ducu la acelea pamènturi, in cari dau altele cu capulu, adeca cari sunt asiediate de a lungulu altoru pamènturi, cari dau cu capulu in ele si economii dupa unu usu vechiu sau unu feliu de servitute esu cu vitele din pamèntulu propriu si numai cu plugulu stau la capetulu proprietatii lor, se se uite acesti proroci la bucatele cari cresc preste acestea sau chiaru sub acestea calcaturi, si se contradica cà pamèntulu nostru nu trebue calcatu, framèntatu si lucratu cá aluatulu de pàne buna. Ei bene, 'lu vomu calc'a si apesá cu tavaliculu. Fórte bene, dara scopulu tavalicului nu e numai de a indesá si a batuci aratur'a, elu este cu totu altulu, la care nu sciu déca a reflectatu cinev'a? Scopulu celu adeveratu alu tavalicului e de a sfarma si mai tare pamèntulu decâtu cu plugulu si cu grap'a, si a stórce prea mult'a umezala din pamèntu, asia si prin urmare cei ce tavalescu unu pamèntu uscatu, arinosu, arzuriu, in locu se folosésca cev'a cu tavaliculu mai multu strica, pentru-cà storcu prin apesare si puçin'a umezala ce o mai avé atari pamènturi. Acést'a sistema de ogóra a mai avutu si avantagiulu, cà s'au pututu tiné mai multe vite pre ogóra, vitielu, oi si porci, carii nu numai au pàscutu pre ele, ci le-au càlcatu si framèntatu, si totu-odata le-au si diresu, le-au gunoitu. Unu anglesu Dloru a pretiuitu urinatulul unei oi pre di unu sfàntiu vechiu sau 32 cr. noi; pentru aceea reu facu locuitorii a celoru comune, pre unde se mai potu tiné ogóra, cari pentru comoditatea sau nescienti'a loru 'si preamba oile de 3 ori la di aducèndu-le dela pasiune in capulu sau midiloculu satului la mulsu; ei pierdu multe sute de mii de sfanti; apoi unde este economisarea cu lucru, cà lucruri pucinu si cu vite si ai multu. Acei agromoni cari voru se stérge ogórele si se are si lucre totu anulu, n'au sciutu ce facu. Fiendu-cà cum am disu, nici-un'a reforma nu se póte face dintrun'a data, cá se reésa pre deplinu, asia s'au incercatu unii tienendu hortatulu in trei pàrti, au substitui ogóreloru semenatulul cu mazarichie. Fórte bene; dar' acesti reformatori nu au sciutu, celu puçinu pre càtu am vediutu eu, patru lucruri. Si eu dloru am calcatu fórte de multeori tiér'a ast'a crucisiu si curmedisiu, calea Clusului, Nasaulului, Bistritiei, Tèrgu-Muresiului, Brasiovului, Fagarasiului, Sibiiului, a tremuratu de multe-ori sub piciórele cailoru mei, si eu totu-deaun'a am amblatu cu ochii deschisi. Si adeca care ar' fi cele patru lucruri pe cari nu le-au practisatu pàna acum reformatorii ogóraloru. Pamèntulu in care vrei se puni mazerichie si apoi dóue araturi si gràu mai:

- a) antaniu trebue gunoitu bine;
- b) aratu tómn'a éra bine;
- c) seminatulu càtu se póte mai tèmperiu; si
- d) mazerichi'a trebue cosita indata ce a infloritu celu puçinu $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$ din ea.

Celu ce nu va observá acestea 4 regule, nu va avé nici-un'a data nice mazerichi'a cum se cade, nece gràu, cá vecinulu seu care a avutu ogoru

si a pututu ará la timpulu de trei-ori, cu tóte cà nu a gunoitu. Acum se venimu la sistem'a ce a inceputu a se practizá dela 1848 pàna acum. Dupa acelu anu de eterna memoria veni administratiunea centralistica Schwarzenberg-Bach-Schmerling cu totu neamulu lor si a dtsu: „Totu natulu sau totu insulu e indreptatitu a folosi agrulu, ogorulu sau pamèntulu seu cum va voi. Unu principiu sfàntu si dreptu, dara pentru ai nostrii carii l'au aplicatu fàra a sci cum, cu atàtu mai stricatoriu si ruinatoriu. Ce au facutu ómenii nostrii si ce facu ei in cele mai multe pàrti pàna in diuliti'a de astadi?

Au totu aratu si seminatulu si fórte arare-ori au culesu si seceratu cá mai înainte, apoi au inceputu a saraci si a plange, ba chiar' au blastematu, cà Ddiu iau parasitu, nu se mai facu bucatele etc. Vedi bine cà nu se mai facu si nu se voru mai face, déca ei semena in toti anii; adeca totu duci de pre pamèntu si nu mai aduci. Óre pentru-ce a-ti uitatu voi, cà nu se potu luá dóue pieli de pre unu bou, si déca nu a-ti uitatu acést'a vorba mare si romanésca, pentru-ce nu o tieneti?

Ei fratiloru, nu asia se traiesce in lume: Cine vré se-si folosésca pamèntulu in totu anulu, trebue se-lu diréga, se-lu gunoiesca bine celu puçinu la 6 ani odata. *)

Lucrulu care s'ar' paré multoru din dvóstra cu nepotintia. Unu plugariu care ara numai o parte, care ara numai a 6-a parte din mosiór'a lui de 6, 8, 10 uneori si 12 juguri; la unu jugu de pamèntu, cá se-lu dirégi bine, trebue 40—50 cara de gunoiu putredu, si 3—4 vite nu potu produce nici la unu caru.

Si se vedeti: eu afirmu si ve voiu probá, cà se prea póte; éca cum: Intr'unu anu avemu 52 septemani. Se lasamu cele 5, 6 luni de érna la o parte, se luamu numai dela Sàngeorgiu pàna la Sàmèdru cele 6 luni, càtu tèmpu ambla pàna acum, nu sciu pàna càndu, vitele nóstre la pasiune. Se se ingrigésca economulu, cà preste aceste 6 luni se aiba numai ce aterne sub vite, paia, turiste, buruieni verdi si uscate, sau chiar frundie uscate din pàdure, si in cele din urma nàsipu finu sau pamèntu ardieriu, asia incàtu poiata s'au grajdulu lui se fie totu-deaun'a bine asternutu, asia incàtu umedial'a sau urin'a viteloru se nu ajunga nici-odata la pielea viteloru. — Cum vinu acestea vite dela càmpu, numai decâtu se le lege la iesle fàra a le lasá tèmpu se inbaliige si urineze prin curte, si eu me prindu pe ori-ce, cà cu modulu acest'a va produce in tóta septemàn'a dela 2 vite unu caru de gunoiu, care de nu va fi avutu paie de asternutu si va fi pusu pamèntu sau nàsipu, duca numai acestu pamèntu sau nàsipu, pre ogorulu lui, imprastie-lu indata ce-lu va duce si credu cà 'mi va multiami. Si fiindu-cà m'am abatutu multu dela obiectu, se ve mai rogu, cá toti acei'a carii aveti vite, gunoiu si pamèntu, se nu asteptati cá se putrezésca acest'a in curte sau in grasdu, ci faceti cu elu cá cu placint'a „cum se cóce ada-o incóce; cum aveti unu caru de gunoiu in

*) Bine ar' fi; dara airea 'lu gunoiescu la 2 si la 3 ani.
Red.

grasdulele sau ocólele vóstre, aruncati-lu de-a-un'a pre caru si pre tẽmpu bunu, sau reu de pre caru de-a-un'a pre pamẽntu, si indata 'lu inprastiatu, cá sè se traga si sbea mustulu si 'lu risipiti preste totu loculu, nu numai unde v'ati indatinatu a face gramadile si unde apoi cade hold'a. Nu ve spariati, gunoiulu pentru pamẽntu e ceea ce e sarea pentru bucate; nu cu multimea gunoiului uscatu si de multe-ori trecutu in lutu se ingrasia pamẽntulu, ci cu sarea ce se afla in gunoiu; apoi ori cine va sci, cá mai multa sare e in gunoiulu próspectu decãtu in celu batutu de vènturi si ploii cu anii la sóre, frigu si inghietiu. Nu ve ingrigiti cá asia gunoiulu se usca si 'lu duce vèntulu. Déca nu aveti tẽmpu se greblati si readuceti acele paie uscate acasa, se le mai asterneti odata, si nu le va duce vèntulu, ve rogu pentru Ddieu se nu le ardeti cându ve voru stá in calea plugului, ci cu ori câtã neplacere si ostenéla se le cumpeniti sub brazda, pentru-cã ele acolo putrediescu si se facu adevèratu gunoiu, éra pe câtu tẽmpu acopere pamẽntulu, aceste se afla sub ele cá omulu imbracatu cu haine de piele. Am fãcutu probe d.-loru, a gunoiu numai cu paie uscate, care le-am intinsu subtirelu preste pamẽntu, le-am lasatu 4—5 luni si éra le-am adunatu; pamẽntulu s'a ingrasiatu, s'a frageditu si am fostu fórte multumitu de productele lui. D.-loru, gunoiulu e cá vinulu, care cu câtu e mai nou, cu atãtu te aprinde si imbéta mai tare. Si gunoiulu care 'lu duci din grasdiu, dreptu preste pamẽntu, are cu multu mai mare potere de câtu celu putredu; dar' se fia imprasciatu la momentu.

Asia déca veti vrea se produceti gunoiu si veti gunoi bine, puteti ará si seminá in totu anulu ce ve place; dar' fiendu-cã nu ve potu aratá in care pamẽntu se puneti grãu, in care ordiu, ovesu, un'a ve spunu, cá se-otieneti de regula.

Dupa spicóse se puneti de ale sapei, cucuruzu, cartofi, pepini, napi, curechiu, brósbe si apoi dupa acestea eara se potu pune cu bunu resultatu spicóse. Dintre tóte inşè si preste tóte ve recomãndu cultur'a napiloru, ori unde aveti unu petecu de pamẽntu, fie si numai de 2 metri □.

Se vedemu acum'a cumu se face agronomi'a in dilele nóstre asia numita economi'a nationale, lucruri care nu se potu face, decãtu unde pamẽntulu este comassatu. Éca cumu.

Agricultorulu isi imparte tabl'a sa in 6 parti. In primulu anu 1 parte o gunoiesce, celelalte 5 le sémena cu spicóse si de ale sapei; partea bine alésa in lun'a lui Cirisieriu séu Cuptoriu cumu se dice, o ogoresce la 6—8 septemãni o intorna si pre la finitulu lui Septembre sau inceputulu Octobre o sémãna.

Déca e pamẽntulu greu tienetoriu de umezala, cu grãu curatu, déca e ardiuriu, nisiposu, cu secara; in alu 2-lea anu direge o alta a 6 parte, care in anulu precedentu va fi fostu cu spicóse, celelalte 4 dupa placu,

déca va fi avèndu mare lipsa de nutretiu, póte semina in lun'a lui Fauru, Martie incã preste niea, trifoiu, unde? preste graulu sau secar'a pusa in tómn'a trecuta. Néua se topesce, trifoiulu nostru se asiéza pre pamẽntu, incetu incetu incoltiesce fara a fi fostu grapatu si cresce mereu pintre spíce. Dupa seceratulu spiceloru ese preste miriste, si éca economulu nostru camu pre la Santa Mari'a mica ilu póte cosí si face 2 cara bune de pre unu jugu. Pana la ninsóre mai cresce asia, de potu pasce bine vitele sau oile; dara e mai bine se se cosasca si aduce verde acasa.

Daca omulu nostru nu are lipsa de nutretiu, dupa secere va ara pamẽntulu diresu in anulu primu si la alu 2-lea anu ilu va semina cu orzu séu ovesu, preste cari apoi in a III nesmintitu se arunce trifoiu; éra cu pamẽntulu diresu in alu II anu va urma dupa cumu amu aratatu mai sus la primulu anu. In alu III va direge a 6 parte, avèndu séu mai remanèndu-i la liber'a dispositiune acumu numai 3 table, si va urma totu cumu amu aratatu la anulu primu. In acestu alu 3 anu omulu nostru are grau curatu séu secara in ogoru, are ordiu ori ovesu cu trifoiu séu are si grãu, si ordiu, si trifoiulu pusu preste grãu, care acumu se cosesce de 4—5 ori dupa locu si tĩmpu, si de pre unu jugu celu pucinu 4—5 cara de fenu; din alu 4-lea anu iara gunoiesce a 6 tabla si urméza cumu amu aratatu la anulu primu si de va fi pusu dupa prim'a semanatura trifoiu, acesta in alu 3 anu ilu cosesce numai unadata, si apoi ilu sparge punèndu in acelu locu sau grãu curatu séu in alu 3-lea anu pepeni, napi, cucuruzu, care voru prospera mai bine decãtu dupa gunoiu. In alu 5-lea anu direge a 5 tabla si urméza cá la anulu primu. In acestu anu are grãu, ordiu, ovesu, secara, cucuruzu séu alte de ale sapei, dupa a caroru adunare póte pune secara si fie incredintiatu ca va esí fórte buna. In alu 6-lea anu mai direge si a 6 tabla si are de tóte dupa câtu a pututu face cá se aiba multa experimentare si produce pamẽntulu pana acumu. Astfeliu vomu avea mai pucinu si vomu produce mai multu si mai bunu.

Inainte de inchiia pare ca audiu din multe parti dicèndumi-se; Da bine, eu nu amu lipsa de ordiu, de grãu, de ovesu si de trifoiulu teu; ci amu lipsa de pãne négra, de secara si de mamaliga la 5—6 copilasi. O sciucésta; dara tu ai lipsa si de bani; vei vinde ordiulu grãulu si ovesulu; vei tine a vaca la grasdu cu trifoiulu si-ti va varsa o védra de lapte la di, care face 1 fl. si cu acesti bani iti vei plati impositele, iti vei cumpara lana cá se-ti imbrace nevést'a copii, pre tine si pre ea, si cu prisosulu 'ti vei mai cumpará secara si cucuruzju, déca nu-ti va ajunge câtu au produsu cele 2 table, unde ai avutu de acestea.

Un'a mare eróre facu toti tieranii nostrii, carii nu mai esu din cucuruzu si pre lãnga ori câte invètiaturi si sfaturi bune câte li-se dau cu gur'a, cu gázete, carindare si chiar' scrieri anume economice, cá nu voru sè se lase de ce sau pomenitu, nu voru se aléga si se caute

cutare pământu ce natura are si ce soiul de bucate ar produce mai bine*).

Ei bine fratiloru, diceti că asia v'ati pomenitu si că cum au traitu parintii vostrii, veti traî si voi? Se me iertati numai in cele ce privesc munc'a pământului nu lasati; din cele ce v'ati pomenitu, in celelalte in tôte a-ti esitu din pomenitu, ve dati voi de minciuna. Au parintii vostrii bie vinarsulu cu ol'a? Au platea până la 20, 40 până la 100 fl. dare, au mancă carnuri in zile de postu si in posturi mari? au sciea ce e vinulu cu apa acra, ce e seraci'a si lesinat'a de cafea si câte alte saracii de mâncari si beuturi, câte petece, câte sdrantie tôte acestea la casele, la mesele lor nu s'au pomenitu. Si voi ve lasati că veti traî si voi cum au traitu ei. Nu e adeveratu, nu este adeveratu, de 3 ori trei sute de orii nu e adeveratu. Si deca nu e, apoi fiti buni si ve puneti cu alte mâni, cu alte midilóce, și cu alte planuri pe puçinulu pământu ce v'a mai remasu, că se nu remaneti si fara de acest'a. Ne place a ne lauda că suntemu romani; ei bine, trebuie se aretâmu si prin fapte că suntemu ceea ce dicemu cu fala. Uitative la Italianii fratii nostrii, carii vinu în partile nostre, cum lucra. Si ce lucruri grele lucra ei. Prin acest'a se ferésca Ddieu că se creza cinev'a că eu asiu infruntá pre fratii mei si nu asiu fi prea indestulitu cu diligentia loru, cu lucrulu loru si tenacitatea cu care 'lu lucra; nu, Dne feresce; eu care tóta viéti'a mea am petrecut'o la satu, cu sateni si munc'a mânilor loru, i-i cunoscú mai bine decâtu tôte ale loru, si afirmu sus si tare, că nu credu se fia pre faci'a pământului poporu mai vrednicu, mai lucratoriu decâtu romanulu. Tóta diu'a trage cu cós'a, cu furc'a, se cerea, dupa cum scrie A r o n u in Leonatu: furc'a, grebl'a strimba, cós'a multoru óse truda mare pâlmiloru invèrtosiare, si dupa atâta truda vine sér'a acasa, nu numai cantându, dar' chiar' jucându. Dupa cum vedeti, eu numai cu indolenti'a alorú nostrii nu me pociu impacá; si daca au avutu dreptu se dica profetulu, că trei lucruri sunt urite lui Ddieu; apoi eu voiu díce trei lucruri ceru dela fratii miei: se bee mai puçinu, se nu-si schimbe portulu, se nu mai fie indolenti si se lucre rationalu.

Termele Gioagiului 13/8 1884.

Axentie.

Pentru cultivarea Botaniceii din tierile locuite de romani.

In acestu organu alu Asociatiunei transilvane s'au publicatu in cursurile aniloru din urma studii botanice lungi si interesante, mai alesu dela ddni Porcius si Dr. Alexi. Cercetarile dlui Alexi s'au intinsu până in Dobrogea. De atunci in acea provincia transdanubiana a facutu studii ample dn. Dr. Brandza.

*) Si dumneat'a esci farmecatu de ide'a fixa, că poporul sâtenu trebuie se cetésca gazete, carti, calindarie etc.? Sciti prea bine că nu l'a invetiatu, nu l'a dusu nimeni la scóla, ba l'au opritu dela ea si totu pretindeti se citésca elu. Alta generatiune domnilorú, éra nu acésta betrana de ani 40—80.

Este cunoscutu că escelent'a si pretios'a „Flor'a“ a dlui Brandza s'a prefacutu in cenusia la foculu celu fatalu escatu in primaver'a trecuta la palatulu universitatiei; acum inse barbatiloru de specialitate, profesoriloru si studentiloru de botanica, celoru cari se prepara pentru medicina si farmacia, cum si altorú amatori de sciintiele naturali, inca si economiloru cari voru se pórté o agricultura rationata, le vinu cu atâtu mai bine studiile botanice câte publicase până atunci dn. Brandza. Intre acestea este si celu publicatu in Analile academiei, care dincóce de munti se afla in mâni fórté puçine.

Spre a da lectoriloru nostrii ocaziune de a cunósce incai pe de asupr'a minunat'a vegetatiune a Dobrogei, reproducemu aici introductiunea dela susu numitulu studiu, care suna:

Vegetatiunea Dobrogei. Relatiune prezentata Academiei romane de Dr. Demetriu Brandza.

I.

Flor'a Dobrogei n'a inceputu a fi explorata decâtu numai de scurtu timpu. Puçinele date ce se cunósceau asupr'a acestei Flore inainte de 1872, constatau numai in câte-va mici observatiuni cu totulu isolate, datorite in mare parte botanistului C. Koch¹⁾, geologului K. F. Peters²⁾ si zoologului, J. Zelebor³⁾. Botanistii, caror'a in anii din urma, le revine onórea de a fi intreprinsu cele dintai cercetari sistematice asupr'a florei acestei tieri, sunt: DD. V. de Janca, invetiatu conservatoru alu erbariului din Pest'a si membru corespondentu alu Academiei romane, si fratii P. si M. Sintenis. Celui dintai din acesti botanisti — care visitá Dobrogea in vér'a anului 1872 — pe lângá indicatiunea unui numeru insemnatu de plante interesante ce crescú in acésta tierá, i se datoresce si descoperirea mai multoru specii cu desevérsire nóue⁴⁾, precum c. *Moehringia Grisebachii* Janka, *M. Jankae* Gris., *Dianthus nardiformis* Janka, *Nectaroscordium bulgaricum* Janka, *Iris Sintenisi* Janka⁵⁾. Fratii Sintenis, ce se aflau in Dobrogea cam totu in ace-

¹⁾ C. Koch, *Beiträge zu einer Flora des Orientes*, 10 fasc. Berlinu, 1848—1851, seors. impress. ex *Linnei* tom. XXI—XCIV. (cf. A. Kanitz, *Plantas Romaniae hucusque cognitae*. Claudiopoli, MDCCCLXXIX—MDCCCLXXXI, p. XVII.)

²⁾ K. F. Peters, *Grundlinien zur Geographie und Geologie der Dobrudscha*. Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe. Siebenundzwanzigster Band. Wien 1867.

³⁾ J. Zelebor a recoltatu, in tómn'a anului 1863, câte-va plante de pe lângá Tulcea. Dlu profesoru W. H. Reichardt din Vien'a — de cătra care au fostu determinate aceste plante — au publicatu catalogulu lorú sub titlu de: *Beitrag zur Flora von Tulscha* in *Verhandl. der k. k. zool. bot. Gesellsch. XVII* (1867), p. 767—769 (cf. Kanitz l. c. p. XXII, XXIII).

⁴⁾ V. de Janca, *Plantarum novarum turcicarum breviarium* in *Oest bot. Zeitschr.* XXII (1872) p. 174, XXIII (1873) p. 32 (cf. Kanitz l. c. p. XI) et editio separata.

⁵⁾ V. de Janca, *Generis Iris species novae*. Editio separata et „Természetrájsi füzetek“ Vol. I, parte IV, 1877.

lasi timpu, consacra explorarei florei acestei tieri trei ani consecutivi — de pe la miuloculu lunei Martie 1872 si pana in Octombrie 1875 — recoltandu in totu timpulu acest'a peste 1100 specii de plante⁶⁾, numeru destulu de insemnatu, dar care de siguru, este inca departe de a cuprinde tote plantele ce compunu avut'a flora a Dobrogei.

Acést'a era starea cunoscintelorú nóstre asupr'a florei Dobrogei, cându Academi'a romana hotari a reincepe explorarea botanica a acestei tieri, confidandu-mi onórea acestei missiuni sciintifice. Dóue caletorii amu facutu pana astadi in Dobrogea pentru indeplinirea acestei misiuni; un'a in vér'a anului 1881 (27 Iuniu — 23 Iuliu), alt'a in primavér'a anului 1882 (22—27 Aprilie⁷⁾. Din relatiunea ce urméza, despre rezultatulu acestoru scurte caletorii, se va putea vedé, intre altele, cá din numerulu totalu de aprópe 700 specii de plante recoltate in cursulu acestoru excursiuni, câte-va sunt cu totulu nóue, erá altele, de-si nefiindu nóue, sunt dintr'acelea, ce dupa cátu se pare, nu mai fusese aflate in Dobrogea de cátra nici unulu din exploratorii anteriori, de vreme ce nu se gasescu mentionate in catalógele colectiunilorú nici unui'a din ei. Pentru a nu vorbí decátu de acele specii ce oferu o mai mare insemnatete geografico-botanica, nu voiu citá din numerulu acestoru din urma de cátu pe cele urmatóre: *Zygophyllum Fabago* L., *Genista albida* W., *Ficus carica* L., *Celtis australis* L., *Achillea leptophylla* M. Bieb., *Artemisia salsoloides* W., *Jurinea stoechadifolia* DC., *Centaurea napulifera* Roch., *C. Besseriana* DC., *Inula glabra* Bess., *Galatella cana*, Nees., *Senecio umbrosus* W. Kit., *Fraxinus oxyphylla* M. Bieb., *Polypogon monspeliensis* Desf., *Medicago marina* L., *Trifolium purpureum* Lois., *Potentilla cinerea* Chx., *Peucedanum longifolium* W. Kit., *Seseli*

⁶⁾ Catalogulu plantelorú recoltate de frati Sinentis, se afla publicatu in lucrarea citata mai susu asupr'a plantelorú Romaniei a d-lui profesoru A. Kanitz din Clusiu, membru corespondentu alu Academiei romane, cáruia i s'a comunicatu de cátra d-lu R. de Uechtritz, botanistulu, de care au fostu determinate cele mai multe din aceste plante. — Lucrarea d-lui Kanitz mai cuprinde si óre-cari plante — cele mai multe dintre Alge — recoltate de cátra d-lu Dr. J. Schaarschmidt din Clusiu, de pe lángea Constanti'a, si de d-lu P. Alexi din Náséudu, de pe lángea Macinu, Medgidie si Constanti'a. Plantele phanerogame ale acestui din urma, in numeru camu de vre-o 47 specii, au fostu determinate de cátra DD. V. de Janka si F. Porcius, membru alu Academiei romane. Dintre Alge — plante, care au fostu determinate de cátra d-lu Schaarschmidt, — cele mai multe au fostu recoltate chiar de cátra acestu din urma botanistulu, ér altele au fostu aflate de elu pe plantele phanerogame aquatice din mic'a colectiune a d-lui P. Alexi (cf. Kanitz l. c. p. XIV).

⁷⁾ Ca consoti de caletorie, amu avutu: in caletori'a din 1881, pe d-lu Sava Stefanescu, licentiatu in sciintiele naturale, a cáruia tnta erau mai cu séma observatiunile geologice; ér in cea din 1882 pe d-lu profesoru N. Ionescu, membru alu Academiei romane, celu mai devotatu dintre spriginitorii proiectului unei explorari sciintifico-nationale, generala si sistematica a intregu teritoriului romanu.

varium Trev., *Bupleurum apiculatum* Friv., *Levisticum officinale* K., *Delphinium fissum* W. Kit., *Alyssum obtusifolium* Stev., *Anchusa Barrelieri* DC., etc.

Positiunea geografica a Dobrogei — intre 43°48' si 45°28' de latitudine nordica si 25°0' si 27°20' de longitudine orientala (dela Paris) — vecinatatea mării, constitutiunea ei geologica variata⁸⁾, diferite inegalitati topografice, munti stáncosi cu paduri si tufisiuri, coline aride si stepe intinse, dune puternice de-alungulu tiermului Mării-Negre, lagune, lacuri, gârle, balti si mlastine numeroúe, etc., — atátea statiuni diverse pentru plante — tote acestea la unu locu, sunt impregiurari favorabile, cari mai dinainte ne anuntia in Dobrogea o flora avuta, variata, si cu atátu mai importanta din punctulu de vedere alu geografiei botanice, cu cátu ea ni se infatisiéza cu caractere si in conditiuni cu totulu curióse si esceptionale, ce facu din acésta tíera unulu din teritoriile botanice de transitiune, cele mai interesante.

Cáci in adeveru, de-si fórté analóga cu flor'a Ungariei, a Transilvaniei de sudu si mai cu séma a Banatului, flor'a Dobrogei se deosebesce de tote acestea prin numeroúele amestecaturi ce presinta, pe de o parte, cu unele specii curatu mediteraneane cá: *Medicago marina* L., *Trigonella monspeliaca* L., *Coronilla scorpioides* K., *Trifolium purpureum* Lois., *Periploca graeca*, L., etc.; ér de alt'a, cu unu numeru si mai insemnatu de specii, dintre cari, macar cá unele crescú si in regiunea mediteraneana a Europei, cele mai multe inse, sunt aprópe cu totulu proprii numai Crimeei si Rusiei meridionale, tieri cu ale cároru flore pare a se si asemena mai multu vegetatiunea Dobrogei. Astfelu sunt speciile urmatóre; *Zygophyllum Fabago* L., *Alyssum obtusifolium* Stev., *Leontice altaica* Pall. var. *odessana* (Stev.), *Silene supina* M. Bieb., *Gypsophila glomerata* Pall., *G. trychotoma* Wender., *Dianthus leptopetalus* W., *D. pseudarmeria* M. Bieb., *Genista albida* W., *Astragalus dolicocephalus* Pall., *A. ponticus* Pall., *A. hamosus* L., *Pirus elaeagnifolia* Pall., *Potentilla bifurca* L., *Paronychia cephalotes* (Stev.), *Achillea compacta* W., *Jurinea stoechadifolia* DC., *J. arachnoidea* Bge., *Centaurea Besseriana* DC., *Mulgedium tataricum* DC., *Fraxinus oxyphylla* M. Bieb., *Jasminium fructicans* L., *Apocynum venetum* L., *Convolvulus lineatus* L., *Tournefortia sibirica* L. (*T. Arguzia* R. S.), *Symphytum tauricum* W., *Scutellaria orientalis* L., *Statice tatarica* L., *S. latifolia* Sm., *Ficus carica* L., *Celtis australis* L., *Ephedra vulgaris* Rich., *Heliotropium suaveolens* M. Bieb., *Paliurus aculeatus* Lam., *Frankenia hispida* DC., *F. pulverulenta* L., *Momordica Elaterium* L., *Polypogon monspeliensis* Desf., *Scolymus hispanicus* L., *Medicago orbicularis* All. (p. p.), etc.

In ceea ce privesce relatiunile dintre flora Dobrogei si aceea a Romaniei propriu dise, se póte dice, cá aceste dóue flore se afla fórté strínsu legate un'a cu alt'a; ba chiar, abstractiune facéndu de speciile enumerate mai

⁸⁾ Vedi K. F. Peters, loc. cit.

susu, cari in generalu vorbindu, lipsescu in Romani'a, o identitate aprópe completa esista intre flor'a Dobrogei si vegetatiunea din regiunea danubiana a Romaniei. Mai multu decâtu atátu, chiar din speciile aceste din urma, ce sunt' óre-cumu caracteristice pentru Dobrogea, sunt unele cá: *Ficus carica* L., *Celtis australis* L., *Paronychia cephalotes* Stev., *Achillea compacta* W., si *Astragalus ponticus* Pall., cari crescú si in Romani'a; cele patru dintàiu in partea despre Banatu, ér cea din urma in Moldov'a càtra Galati. Acestu din urma faptu, de altmíntrelea fórté interesantu, nu trebue se surprinda pe nimenea, de vreme ce partea acést'a a Romaniei se afla situata aprópe exactu pe aceeași latitudine ca si Dobrogea. Dar ceea-ce confirma si mai multu relatiunea strinsa ce esista intre flor'a Dobrogei si acea a pàrtiei sudu-vestice a Romaniei, este present'i'a in amendóue aceste regiuni, a unoru arbori si arbusti, cá Nuculu (*Syringa vulgaris* L.) etc., cari cá si in Dobrogea, crescú si in Romani'a — prin padurile muntiloru stíncosi dintre Vírciorov'a si Bahna — in stare spontanee. O alta planta caracteristica, ce unesce intr'unu modu si mai intimu inca aceste dóue floare, este *Dianthus giganteus* d'Urv., specie care afara de Dobrogea si de partea Romaniei despre Vírciorov'a, nu se mai intàlnesce decâtu in Bulgari'a si Banatu.

Statiunile variate, ce Dobrogea ofere planteloru, ne indica mai dinainte in deajunsu, cá vegetatiunea acestei tìeri nu póte fi aceeași in tóte pàrtile ei, plantele din regiunea muntósa nu crescú in stepe si nici pe tiermulu marei, a càrei vegetatiune inca este cu totul diferita de acea a stepeloru, nu mai puçinu càtu si de aceea ce populéza lacurile, mlastinile etc. Astfelu încàtu, pentru a puté presentá o idee mai lamurita despre vegetatiunea acestei tìeri, amu impartitu teritoriulu ei in siése regiuni botanice mai multu sau mai puçinu distincte, si anume: 1° regiunea septemtrionala, 2° regiunea meridionala, 3° regiunea centrala, 4° regiunea maritima, 5° regiunea aquatica si 6° regiunea Deltei Dunarei.

1° Vegetatiunea regiunei septemtrionale. — Partea cea mai muntósa a Dobrogei se afla in acésta regiune. Muntii ce o compunu — ultime ramificatiuni ale Balcaniloru — sunt puçinu desvoltati, cei mai inalti din ei, cari forméza grupulu cuprinsu intre Tulcea, Isakcea, Macinu, Greci, Cern'a si Babadagh, neintrecèndu decâtu prea puçinu inaltimea de 500 metri de-asupr'a nivelului Marei-Negre. Acésta atitudine, pe de o parte ne indica mai dinainte, cá dintre plantele caracteristice regiunei montane, nu vomu intàlni in Dobrogea, decâtu numai pe acele specii ce crescú chiar la bas'a regiunei Fagului, precumu *Circaea lutetiana* L., *Carpesium cernuum* L., etc.; de alta parte, ea esclúde de pe acestu teritoriu pe tóte speciile acelea ce crescú in regiunile ée sunt superióre acestei limite, precum sunt coniferele, cu tóte celelalte plante subalpine sau alpine. Totu in acésta regiune se gasescu si padurile cele mai frumóse din Dobrogea. In compositiunea acestoru paduri — in mare parte masacrate de Cerkezi — afara de fagu (*Fagus*

sylvatica L.), ce nu se intàlnesce decâtu numai pe piscurile cele mai inalte dela Babadagh, de Scorusiulu de munte (*Sorbus Aucuparia* L.), ce n'am aflatu decâtu in padurea dela Nicolitielu, de Nucu (*Juglans regia* L.), si de Tavalga (*Spiraea crenata* L.)⁹⁾, ce nu crescú decâtu in muntii de pe lánnga Greci, si in fine, afara de Liliacu (*Syringa vulgaris* L.), care este mai puçinu comunu, intra in mai tóte urmatórele specii de arbori si arbusti.

Quercus pedunculata Ehrh.	Crataegus monogyna Jacq.
— pubescens Wild	— β . laciniata (Stev.)
— sessiliflora Sm.	Staphylea pinnata L.
— Cerris L.	Evonymus vulgaris Scop.
Corylus Avellana L.	— verrucosus Jacq.
Carpinus Betulus L.	Rhus Cotinus L.
Ulmus campestris L.	Tilia alba W. Kit.
— suberosa Ehrh.	— parvifolia Ehrh.
Acer campestre L.	Pirus Malus L.
— tataricum L.	— communis L.
— platanoides L.	Sorbus torminalis Grantz
Fraxinus Ornus L.	Prunus Mahaleb L.
Viburnum Lantana L.	— avium L.
Cornus Mas L.	Cytisus hirsutus L.
— sanguinea L.	Vitis vinifera L. β . sylvestris Gm.
Crataegus Oxyacantha L.	

Dar speci'a luminósa din padurile Dobrogei septemtrionale, cea mai interesanta din punctulu de vedere alu geografiei botanice, este fara nici o indoiéla, Perulu cu foile de eleagnu (*Pirus elaeagnifolia* Pall.), arbore originaru din Asi'a mica, care in Europ'a nu se mai intàlnesce aiurelea decâtu in Crimea.

Vegetatiunea cea mai importanta din acésta regiune, se gasesce prin locurile stíncóse si calcaree din muntii susu mentionati. Muntii stíncosi dintre Macinu, Greci si Cern'a, precum si acei ce se inaltia din valea Taitiei (m-tele Consulu de lánnga Alibeikioi, muntele Sepeljnu de lánnga Baskioi, etc.), sunt localitati fórté pretióse pentru botanistu.

L y s s ' a

(Turbarea viteloru.)

Pe proprietatea domnului Costache Panaitescu, Olesesti din judetiulu Putn'a, s'a ivitu, suntu acum câte-va dile in cirezile de vite, ból'a numita liss'a (turbare). Ori-ce incercare prin medicamente a fostu zadarnica; singurulu remediulu in casulu acést'a este arderea cu unu fieru aprópe inrositu in focu, pe locurile unde se arata asia numitii catiei de turbare; ei se arata totudeaun'a pe

⁹⁾ Cravasiele de Tavalga, facute din mai multe vergutie resucite impreuna, sunt fórté cautate de càtra Turci, cari vedu in acestea unu feliu de talismanu inzestratu cu puterea magica de a puté lecuí, prin simplulu contactu, tóte bólele proprii cailoru.

partea dedesubtu a limbei si suntu in numeru de la 1—6 si câte odata si mai multi; daca acesti catiei nu suntu stirpiti dela inceputu si suntu lasati mai multu de 9 dile, atunci ori-ce încercare este inzadaru, căci vita ast'feliu atacata nu se mai pôte îndreptá.

Simtómele acestei bóle sunt:

Vit'a rage, alunga ómenii, căini, paseri etc. ochii ii suntu rosii, îi curgu bale; la multe se perde vediulu si audiulu, inse nu la tóte; nu mânanca, nu beu apa, la apa se repedu si vreu se o împunga.

Acéstea suntu simtómele dupa cari se pôte cunósce acésta bóla.

Acésta bóla este molipsitóre si de aceea vitele sanetóse trebuescu separate de cele bolnave.

Arderea catieiloru se face din 3 in 3 dile, căci de multe-ori se intênpla că la inceputu ei se nu fie bine arsi si apoi iar' se appara.

Daca acesti catiei au statu mai multu de 9 dile, atunci vit'a turbeaza cu deseversire; pentru această' altu remediu nu este sau celu putinu nu se cunósce de cătu uciderea.

Catieii suntu albi si au forma lungarétia.

Rom. Lib.

Plon.

Bibliografia.

A aparutu in editur'a Librariiei Societatii „*Progresulu Nationalu*“ si se afla de vëndiare in Craiova la Librarii Societatii cu pretiulu de 50 b. **Filloxer'a** de Alessandru N. Grecianu Agronomu tit. de Academi'a Reg. Hohenheim si Ingineru forestieru titratu de Academi'a reg. Tharandu.

Acésta brosiura este unic'a scriere in limb'a nóstra, care basata pe sciintele naturale si pe ultimele descoperiri facute asupr'a acestui insectu, flagelulu viiloru, tratéza origin'a si incuibarea Filloxerei in Europa; descrierea Filloxerei vastatrix; modulu de inmultire si desvoltare alu Filloxerei, influenti'a asupr'a vitiei si aspectulu vitiei in timpulu bólei. Ivirea Filloxerei si modulu de vietuire in diferiti ano-timpi; intinderea Filloxerei in vie, si nimicirea Filloxerei.

Din titlurile diferiteloru capitole pôte deja ori-cine vedea, cu căta scrupulositate si tenacitate autorulu tratéza asupr'a acestui insectu. O recomandam d-loru Vini-cultori, ca cu o ora mai inainte sè póta preveni rèulu de care suntu amenintati. Ne permitem totu o data a atrage si atentiunea onor. Guvernu asupr'a acestei brosiuri, care dupa parerea nóstra este fórte folositóre pentru tiéra.

Editor'a.

In curèndu va esí de subt tipariu studiulu d-lui A. D. Xenopol intitulata „*Teori'a lui Rösler*“ Acestu studiu, care a aparutu in parte in Revist'a d.-lui Tocilescu, are de tînta resturnarea reutaciósei parerei sustinuta de scriitorii Unguri si Sasi: cum că Romanii ar' fi o poporatiune migrata nu de multu in Daci'a, că pamentulu acestei tieri fiindu ocupatu atunci cându au venitu Romanii, de Magiari si Germani, loru li se cuvine acésta tiéra dupa dreptulu istoriei. Acésta teorie a facutu unu reu nespusu Romaniloru de preste Carpati in lupt'a loru in contr'a Maghiariloru. „Romanulu.“

„Scrierea S. Ioanu Gura de aur, despre Preotie din nou tradusa, sub titlulu: Tractatulu S. Ioanu Gura de aur despre Preotie, de prea S. sa Calinescu, cu o disertatiune literara despre rangurile onorifice ce se conferescu clericiloru, se afla de vëndiare pe pretiulu de 4 lei noi, la librariile Socecu si Fratii Ioanitiu.

Scrierea S. Ioanu Gura de aur, despre preotie, este opera clasica, unica in feliulu seu. Este unu isvoru limpede si plinu de cele mai solide invetiaturi pentru missiunea unui adevratu preotu, si pastoriu alu Bisericei ortodoxe. Acést'a opera pàna adi in lumea crestina a remasu neintrecuta si chiar' neimitata macaru; pentru acést'a scriitorii moderni din tóte riturile crestine neputèndu produce cev'a mai bunu asupr'a acestei cestiumi, au tradusu-o mai in tóte limbile popóreloru crestine.

Traductiunea ce anuntiamu se distinge prin claritatea sa, printr'o limba alésa si îngrijita. De aceea o recomandam tuturoru crestiniloru, si in specialu clerului, care daca n'ar' ceti si nu s'ar' adapá din inaltele invetiaturi ale acestui mare si clasicu parinte alu bisericei ortodoxe, ar' lasá in misiunea sa pastoralu unu golu, pe care cu nimicu nu l'ar' potea implea. Negresitu, cându dicemu aceste vorbe, avemu in vedere pre preotii romani, consciintiosi misiunei loru, éra nu pe acei'a cari considera preoti'a cá o povóra, pe care ar vré se o scuture in ori-ce momentu din spinare. (Dupa mai multe diare rom).

Càti jidovi sunt pe lume? — La acésta întrebare raspunde „*Jüdische Presse*“ pre cum urméza: Cifrele dintre parentese aréta càti ovrei cadu pe câte 1000 de locuitori. Pe tóta faci'a pamentulu suntu siepte milióne si jumetate de evrei, si anume:

In Rusi'a 3,500,000 (46), Austri'a 1,005,000 (46), Galiti'a 688,000 (115), Austri'a de josu 100.000, (42), Boemi'a 100,000 (10), Bucovin'a 67,000 (117), Ungari'a, 638,000 (39), Imperiu germanu 561.612 (12), anume in Prusi'a 363.790 (133), Bavari'a 53.526 (10), Elsaci'a-Lothringi'a 39,278 (27), Baden 27.278 (18), Hessen 26.745 (38), Hamburg 16.024 (35), in Romani'a 400.000 (70), Turci'a 200.000 (24), Olandi'a 81.691 (20), Franci'a 60.000 (13), Itali'a 49.700 (1.7), Britani'a si Irland'a 46.700 (1.3), Bulgari'a 9.990 (5), Elveti'a 3.946 (2), Danemarc'a 3.984 (2), Serbi'a 3.492 (2), Belgi'a 3.000 (0.5), Svedi'a 2.993 (0.6) Greci'a 2.652 (1.0), Luxemburg 777 (3), Spani'a: 402 Norvègi'a 34 (0.02), Statele unite din Americ'a nordica 250.000 (5), Maròcco 62.800 (10), Tunis 60.000 (10), Algeri'a 35.665 (12), Egiptu 8.000 (1), Tripolis 5.000 (5), Abisini'a 50.000 (15), Australi'a 9.558 (3).

Afara de acesti'a mai locuescu multi evrei prin Arabi'a, Persi'a, Afric'a de sudu etc. etc. dar' date positive statistice despre ei, tocmai asla cá si despre cei din Portugali'a, nu sunt la indemana.